

The background of the cover is a watercolor painting of a sunset or sunrise. The sky transitions from a deep blue at the top to a vibrant red in the middle, and then to a bright yellow near the horizon. A thick, black silhouette of a crowd of people is visible on the left side, extending horizontally across the middle of the image. The crowd appears to be looking towards the horizon where the sun is setting or rising. The overall mood is nostalgic and communal.

**TUUSNIEMEN
JOULU
1991**

An abstract artwork featuring bold, expressive brushstrokes in red, blue, and black. Three lit candles with red flames are positioned across the upper half of the image. The candles are made of white paper with red flame cutouts. The background is a mix of these colors, with some areas appearing more saturated than others. The overall mood is festive and artistic.

TUUSNIEMEN JOULU

1990

TUUSNIEMEN JOULU

SISÄLTÖ

Lukijalle	1
Kunnan tervehdys, Martti Kähkönen	2
Mikä pitää paras, Helmi Miettinen	2
Valtiopäivämies Pekka Kakkinen, Valto Holopainen	4
Neljä talvirunoa, Pirkko Pato-oja	6
On jouluaatto, Leena Witt	7
Kun käytiin kirkolla, Armas Räsänen	8
Kesämummo ja talvimummo, Sanni	10
Entisajan parannuskeinoja, Liisa Lyytikäinen	11
Piano ja minä, Saija Kukkonen	12
Lahdessa liikuttiin..., Susimäen koulun opettajat ja oppilaat	13
Suurjuhlilla, Paula	13
Helena ja Marko	14
Elisa Heiskanen	16
Kotimuseo Tuusniemen Löytömaellä	18
Runoja, Elina Junkkari	20
Kansanperinteen tallentaja Juho Turunen, koonnut Aino Korhonen	22
Metsänväen joulu, Riitta	25
Kovaa peliä Tuusniemellä, Jarno, Marko, Topi	26

KANSI

Risto Kolari

TOIMITUSKUNTA

Valto Holopainen, päätoimittaja
Sinikka Hakkarainen
Seppo Hallman
Anna-Liisa Happonen
Mauno Itkonen
Elina Junkkari
Pirkko Juntunen
Aino Korhonen
Marja-Leena Mäkelä
Pauli Räsänen
Tuovi Tiitinen

KUVITUS

Tuire Happonen
Tuovi Tiitinen

TAITTO

Sinikka Hakkarainen
Valto Holopainen
Marja-Leena Mäkelä

ILMOITUSMYYNTI

Olavi Hakkarainen
Kari Puustinen
Pauli Räsänen
Ahti Varis
Teuvo Voutilainen

JULKAISIJAT

Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen Kotiseutuyhdistys

Lukijalle

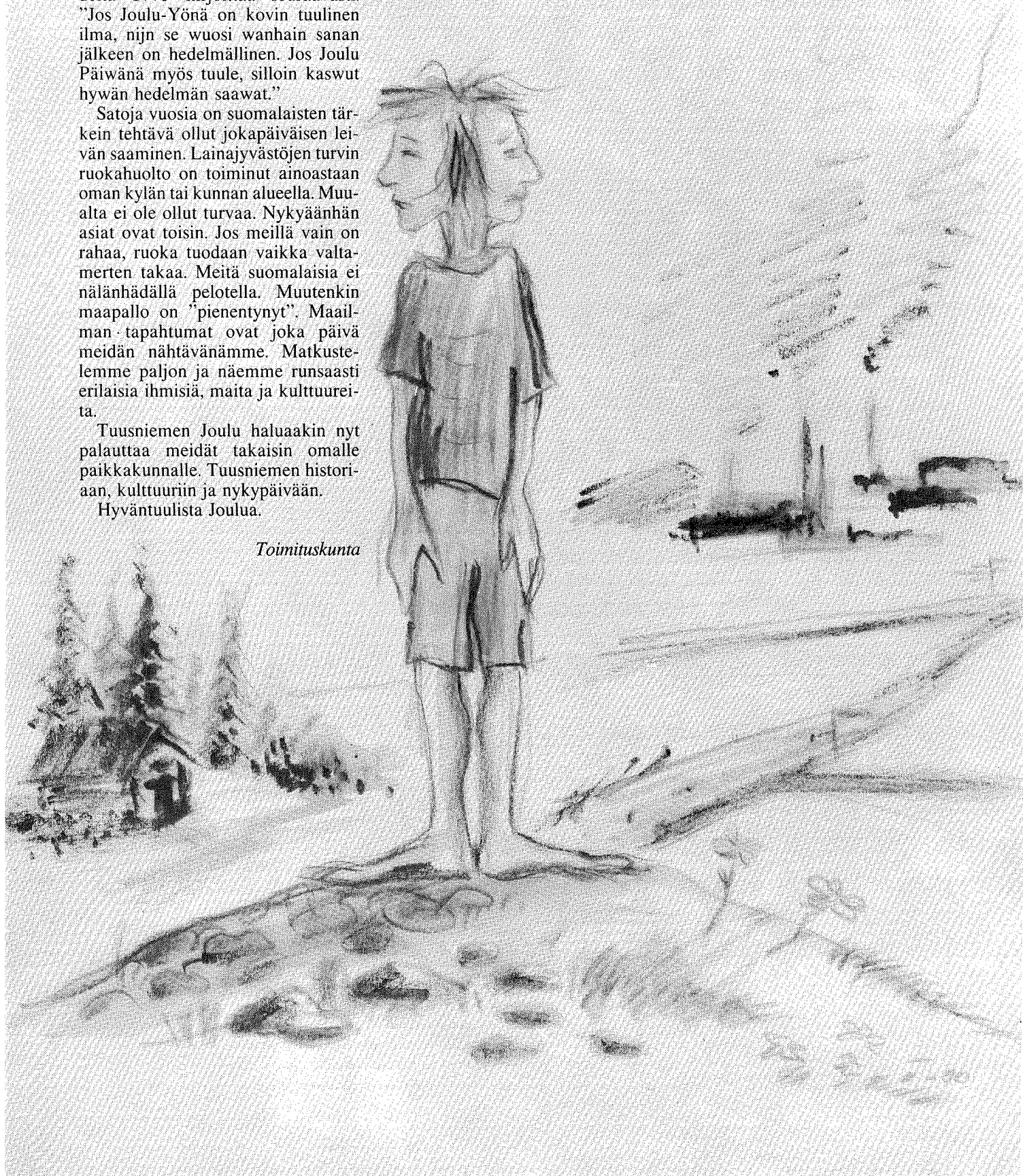
Talon-pojan Sää- eli Ilma-Kirja vuodelta 1773 kirjoittaa seuraavasti: "Jos Joulu-Yönä on kovin tuulinen ilma, niin se vuosi vanhain sanan jälkeen on hedelmällinen. Jos Joulu Päivänä myös tuule, silloin kasvit hyvän hedelmän saavat."

Satoja vuosia on suomalaisten tärkein tehtävä ollut jokapäiväisen leivän saaminen. Lainajyvästöjen turvin ruokahuolto on toiminut ainoastaan oman kylän tai kunnan alueella. Muualta ei ole ollut turvaa. Nykyäänhan asiat ovat toisin. Jos meillä vain on rahaa, ruoka tuodaan vaikka valtamerten takaa. Meitä suomalaisia ei nälänhädällä pelotella. Muutenkin maapallo on "pienentynyt". Maailman tapahtumat ovat joka päivä meidän nähtävänämmä. Matkustemme paljon ja näemme runsaasti erilaisia ihmisiä, maita ja kulttuureita.

Tuusniemen Joulu haluaakin nyt palauttaa meidät takaisin omalle paikkakunnalle. Tuusniemen historiaan, kulttuuriin ja nykypäivään.

Hyväätuulista Joulua.

Toimituskunta

Arvoisa lukija

Tämä Tuusniemen toinen Joululehti ilmestyy kuntamme 120-vuotisjuhlavuonna. Tästä syystä Tuusniemen kunta haluaa tervehtiä kaikkia kuntalaisiaan ja samalla kunnan puolesta kiitämme nyt loppuillaan olevasta juhlavuodesta ja toivotamme kuntalaisille hyvää joulua ja menestyksekkäitä tulevia vuosia.

Juhlavuonna olemme saaneet osallistua uuden vuoden vastaanottotilaisuuteen koulukouksessa, olemme voineet olla mukana kunnan 120-vuotispääjuhlassa 25.3.1990 ja olemme voineet Tuusniemi-viikon yhteydessä nähdä ja kuulla tuulahduksen vuosisatojen takaisesta elämänmenosta. Lisäksi kunta on halunnut tänä juhlavuonna kannustaa aktiivi-iässä olevia tuusniemeläisiä onnittelemalla jokaista syntynyttä tuusniemeläistä vauvaa 1.000 markan onnittelukortilla. Toivon, että tälle menomomentille kuluvana vuonna muodostuu mahdollisimman suuri summa.

Kuluva vuosi on ollut juhlavuosi ja samalla se on ollut merkittävä siinä mielessä, että alkuvuodesta entinen kunnanjohtaja luopui tehtävistään ja loppuvuodesta uusi kunnanjohtaja otti samat tehtävät vastaan. Kiitämme entistä kunnanjohtajaa ja toivotamme uudelle onnea ja menestystä.

Samalla käytän tilaisuutta hyväkseni ja kiitän tämän lehden toimittamisessa mukana olleita kaikkia tahoja ja yksityisiä ihmisiä. Toivon, että tämän lehden julkaisemisesta muodostuu pitkäaikainen perinne.

Rauhallista juhla-aikaa kaikille!

Martti Kähkönen
va. kunnanjohtaja

Mikä pitäjä paras? TUUSNIEMIKÖ?

Mikäkö paras, ettäkö tiijä?
Pitäspä teijät nyt näkemään viijä!
Sehhään on varmasti Tuusniemen kunta,
kun kuletta läp', on kun korreeta unta.
Piäsöo tänne ihan tietäi pitkin
— kulukoo siitä ne "härvelitkin" —
se Joensuusta tulloo ja Kuopijoon männöö,
jossain muuallai välillä käynöön.
Ohtaansalmen sillan kun piäsettä yl',
sillon on vastassa Tuusniemen syl'.
Het' paikalla siinä jo aspestimylly
kalliolla seisoo, ei perustukset hylly.
Ei sillä kehuta, mut ehtikeepä muita,
onkohan montai muolimassa nuita.
Kivestä ne siinä tekköövät jauhoo,
yötä ja päivee myllyt pauhoo.

Etteenpäin sitä sammoo tietä,
yhessä kohi ei kauvan pietä.
Siinäpä niättä sen Susmän Hovin —
viivähettäskö siinäi tovin?
Isäntä livar ol' yksinäinen mies,
mitä lie miettinnä, kukapa ties.
Tulj' kuolema, — multa jo livarin peitti,
mut' jäläkeesä testamentin heitti.
Siinä sanottiin: Siätiö perustoo pittää,
jos Tuusniemen nuorissa tiijonhalu ittää,
niin kouluavustusta siitä suap' jakkoo,
se muistona säilyy aikoin takkoo.

Heitetäänpäs Hovi ja lähetään pois,
Jos Tuusniemen meijeriltä piimälasin jois.
Siinä se kirkonkylän lieppeellä on,
on voi siellä hyvvee —, voi tavaton!
Tänne se maitolitra poikineen tulloo,
ei tämä talo kärsi valakuaispulloa,
en tässä miäriä tarkalleen muista,
mut' isäntäpä tiijot antaa nuista.
Myö viljellään muata ja mehteekee
— ja kasvaa meillä ne lapsettii —
nyttii välillä kiikutan poikoo,
joka alakuaasteella vasussa loikoo.

Kevvääät ja kesät ja syksyt vaihtuu
ja viimeiset huolet talavella haihtuu,
kun hevoset ravvoovat joulukirkkoon
— vieläkö siitäi pitäsi virkkoo —
soip' aisakellot ja kulukset silloin,
joita ei kuulla kun Tapani-illoin.
Paljo meillä muutai nähtävee ois,
mut' jos teillä kiire on kerran pois,
niin tervetulloo vuan toisen kerran —
katellaan sitä ies saman verran,
suatta tutustua "oikeihin immeisiin".
Terve vuan, terve ja näkemiin.

Hepe 1963

*Toivotamme
kuntalaisille
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**120 v.
TUUSNIEMEN KUNTA**

Valtiopäivämies Pekka Kakkinen oli jämäkän näköinen mies. Yhdennäköisyys pojanpojanpojan, herastuomari Juho Veisteen kanssa on ilmeinen.

Kuvassa näkyvä mitali on Venäjän keisarin Nikolai II lahjoittama. Mitali on taottu sormuksiksi, joista yksi on tilan nykyisen isännän Kalevi Veisteen hallussa.

Valtiopäivämies Pekka Kakkinen

Venäjän vallan aikana oli säätyvaltiopäivillä talonpoikaissäädyn edustajana Tuusniemen Haurangilta maanviljelijä Pekka Kakkinen.

Hänestä jäljelle jääneiden muistikuvien ja asiakirjojen perusteella muodostuu kuva jämerästä, vastuuntuntoisesta ja ympäristölleen kaikkea hyvää haluavasta miehestä.

Hän erottui ympäristöstään valveutuneena, asioista perillä olevana henkilönä aikana, jolloin kirjoitustaitokin oli harvinaista.

Hän oli kolmisenkymmentä vuotta Tuusniemen kunnallislautakunnan puheenjohtajana, kauppakirjojen kirjoittajana ja lakiasiantuntijana.

Hän oli lähetystössä, joka anoi Venäjän keisari Nikolai II:lta rautatiesiltaa Kallaveden yli. Hän ajoi voimakkaasti asiaa ja niinpä hänen nimikirjaimensa on talletettu Kallaveden rautatiesillan peruskiveen.

Hänet valittiinkin valtiopäivämieheksi. Tämä oli ja on vieläkin merkittävä asia syrjäiselle Tuusniemen pitäjälle.

Vaikka Pekka Kakkisen kuolemasta on jo 66 vuotta hänet muistaa hyvin vieläkin Laukka-ahossa asuva 91-vuotias Saimi Parviainen. Saimin tati oli valtiopäivämiehen talossa mininän ja niinpä Saimi vieraili usein siellä. Hän kutoi kankaista ja teki muitakin töitä käydessään. "Ei se jalka silloin paljon painanut", nauraa iloinen, pirteä ja ikäisekseen hyvässä kunnossa oleva Saimi. Saimi kertoo Pekka Kakkisen olleen hy-

vin arvostettu koko pitäjän luottomies. Hänet käytyn hakemassa usein apuun, kun tarvittiin kauppakirjojen kirjoittajaa, tai muuta lakiapua.

Iso-ukkinsa muistaa myös Tuusniemellä nykyisin asuva herastuomari Juho Veiste. Hänelle on jäänyt mieleen narussa oleva puinen leikkiauto, jota ukki potkaisi tuvan lattian poikki ja veti sitten narusta takaisin.

Valtiopäivämies eli korkeaan ikään ja pelastettiin viimeisinä vuosinaan asuinrakennuksen tulipalosta. Peräkamarissa nukkuva ukki ei tiennyt tulipalosta mitään, ja kun häntä ruvettiin viemään turvaan, hän luuli punaisten tulleen häntä hakemaan.

Tulipalosta saatiin pelastetuksi ainoastaan arvokas vieläkin toimiva seinäkello ja muutamia huonekaluja, mm. kaikki talon paperit paloivat.

Tuusniemen kunnan arkistosta löytyy Pekka Kakkisen kirjoittamia pöytä- ja asiakirjoja. Hänen käsialansa on selvää ja kaunista. Siitä saa vieläkin hyvin selvän.

Savo-lehdessä, samassa missä on valtiopäivämiehen kuolinilmoitus, on muistikirjoitus. Sen on kirjoittanut nimimerkki "Ystäväsi". Hän kirjoittaa mm. näin:

"Moninaiset ovat olleet hänen työnsä ja harrastuksensa kunnan ja valtion puolesta. Nukkukoon rauhassa työstä rikkaan päivätyön tehnyt kunnan mies ja olkoon hänen hautakummullaan kepeät mullat".

Valto Holopainen

Laukka-ahossa asuva 91-vuotias Saimi Parviainen muistaa hyvin valtiopäivämies Pekka Kakkisen. Saimi kertoo, että Pekka Kakkinen ei yhteiskunnallisten tehtävien takia paljon joutanut talon töitä tekemään. "Ne aina kävivät sen kirjoja tekemään, ja hyvät muistot on miehestä", kertoo Saimi.

Talonpoikaissäätty yhteiseen kuvaan laitettuna vuonna 1900. Pekka Kakkinen kolmanneksi alimmaisessa rivissä oikealla.

Pirkko Pato-oja
Neljä talvirunoa

Myrsky vie puut, pensaat
nostaa siivilleen, pois
autioittaa maan, vie
ilon, oksan hellän hipaisun.
Tyhjässä
on helppo nähdä kauas,
vaikea on kasyamisen hitaus
kylmässä, täällä.

Pimeys herää joka aamu
ja lähtee mukaan,
odottaa väijyksissä iltaisin
pensaikossa kun palaat.
Kevyttä lumen harsoa se säikkyi.
Lumen pelko
on hiljaisuuden pelko,
että kukaan ei tule,
on vain ovella, neuvoton,
ei tiedä mitä
sanoa, tehdä.

Nyt on se aamu
jolloin lumi on tullut
kuin lokit keväällä
yhdessä yössä!
Luonnollisessa hämmästyksessään se
suitsuttaa ilon, nopeat sydämenlyönnit.
On jälleennäkemisen hetki,
puhumisen, lähelläolemisen aika.

Varovaiset, kuulostelivat
jäljet lumessa:
On mentävä elämän pakossa
niiden jotka asuvat
lumessa, täällä.
Olen kulkenut lumen alta
jälkiä jättämättä,
Olen ollut unessa,
noussut
kun ruoho on noussut.

On jouluaatto

On aamu. Päivän sarastus pyrkii läpi hämärän. Luonto on vielä hiljaa. Puut seisovat suorina kuin vartiosotilaat, oksat ovat taipuneet lumen painosta hiukan alaspäin. Lumi on pehmyttä pakkaslunta; se on laskeutunut puiden oksille ja maahan vaippamaisesti kuin suojellen niitä. Hanki on sinertävä aamun taitteessa. Siellä täällä näkyy tuoreita pieniä jälkiä hangen pinnalla. Päivä koittaa.

Harakka lehahtaa puun oksalle, rikkoo räkätyksellään aamun hiljaisuuden, keikkuu siinä hetken ja jatkaa matkaansa. Naapurin traktori pyörähtää käyntiin, vaimea, tasainen pukutus kuuluu metsän läpi. Siellä täällä koira haukahtaa. Ikkunan takaa kuuluu rapinaa, talitintti katselee sisälle, ruokalautanen on tyhjä.

Astun ulos tuvasta. Raikas, puhdas ilma tulvahtaa vastaan. Yöllä on satanut vähän lunta, pihamaa on koskematon. Pistän sukset jalkaan ja lähdän hiljalleen hiihtämään kapeaa metsätietä pitkin. On juuri sopivasti tuoretta lunta, suksi sukeltaa pehmeästi lumeen, ääneti.

Liu'un pienen mäen alas, kuusikko alkaa näkyä. Tähyilen kuusia, ne ovat kasvaneet jo isoiksi. Hiihdän pois tieltä, suksi upottaa. Irrotan sukset jalasta, isken ne pystyyn lumeen ja lähden kahlaamaan umpihaan.

Puiden oksilta sataa lunta päälle. Tulen pienen suon laitaan. Äkkiä lumesta pöllähtää ilmoille lintuparvi. Ne olivat kaivautuneet lumen alle. Lumeen jäi vain kuopat. Katselen ympärille — ei mitään jälkiä — vain tyhjät kuopat lumessa.

Jatkan matkaa, vilkuilen ympärille ja siellä, aivan toisten puiden varjossa seisoo pieni terhakka kuusi. Tämä se on. Kahlaan sen luokse, kierrän ympäri ja menen taas vähän kauemmaksi. Kaunis se on, lumi on koristellut sen niin ylväästi, on oikeastaan sääli karistaa lumi pois sen oksistosta. Tartun kuitenkin sahaan, menen kuusen luo, kopautan sahalla runkoon ja lumi varisee pois. Sahaan reippaasti kuusen irti maasta. Vieressä on vanha kanto, pyyhkäisen enimmän lumen pois, panen repun sen päälle ja istahdan.

Edessäni on vain puita ja lunta. Järvi häämöttää puiden lomasta. Tulee harras olo. Istun kuin kirkossa. Puut lumivaippoineen ovat suojelusenkeleinä ympärilläni. Kaikki on niin puhdasta. Pilvet rakoilevat taivaalla hiukan, hento tuulen humina tulee korviin. Luonnon omat urut soivat.

Lähden paluumatkalle kuusineni. Pujotan narun tyven ympärille ja vedän sitä perässä. Hiihtelen hiljaksen takaisin tuvalle päin. Perille tultuani pistän kuusen parvekkeelle odottamaan. Tuvassa on vielä pikkusarkareita jäljellä. Haen lopuksi kuusenjalan liiteristä ja alan sovitella kuusta paikoilleen. Koristeita ei ole paljon, kuusesta tulee vaatimaton.

Ilta lähestyy, hämärä on jo voittanut kaiken päivänvalon. Tummat pilvet taivaalla kiirehtivät illan tummumista. Tuvassa on lämmintä. Kuusen pihkainen haju leviää pehmeästi ympäri tuvan. Siihen sekoittuu uunista tulevan ruuan tuoksu. Lamput tuvan seinällä on sytytetty. Ne loistavat ja luovat pehmeää, kellertävää valoa lämpöiseen, puhtaaseen tupaan. Valo luo varjoja tummiin hirsiseiniin, jotka jyrkästi suojaavat asukkiaan. Pöydällä hohtaa valkoinen liina, maljakossa on katajan oksia, korkeassa kynttilänjalassa palaa yksi kynttilä. Sen valo levittäytyy ympärille kirkkaana ja lämpöisenä kuin uhmaten ulkopa tulevaa pimeyttä.

On turvallista — mikään ulkopuolinen paha ei ylety tuvan rauhaan — on jouluaatto.

Leena Witt

Tuusniemen kirkonkylää 1950-luvun alussa. Etualalla vasemmalla Happolan talo, oikealla Eino Hämäläisen kauppa. Vasemmalla ylhäällä Apula nykyisen Säästöpankin kohdalla.

Armas Räsänen

Kun käytiin kirkolla

Isä oli päättänyt, että piti käydä kirkolla. Se ei ollutkaan niin helposti tehty kuin sanottu, sillä meiltä kirkonkylään suoraa vesimatkaa sanottiin olevan kahdeksan kilometriä. Asuimme nimittäin Juurikkamäessä, tarkemmin sanoen Kylmäniemen kärjessä. Tämä tapahtui joskus 1960-luvulla, että autotkin toki kulki-
vat Juurikkamäen tietä, mutta meiltä käytiin muutama kerta kesässä veneellä kirkolla. Mikä viisaus siinä oli takana, säästyikö muutama markka autorahaa, perustelut eivät tulleet tietooni.

Niinpä selviteltiin vene lähtökuntoon, molemmille miehille airot, soudettiin kahdestaan, sillä kertaa, joskus äitikin oli mukana perämiehenä.

Kotivesillä oli vielä tyyntä, millaista oli isolla vedellä siitä ei koskaan tiennyt.

Kotiniemestä soudettiin ensin kilometrin verran lähes pohjoiseen kohti Kirvesniemeä. Kotiniemi pieneni takana, kohta ei erottunut taustastaan, metsä järven takana oli yhtenäisenä nauhana. Kun ei ollut perämiestä, näin että keula oli suoraan kohti maata vaikka piti suunnistaa Kirvesniemen, Kalmosaaren ja Puukosaaren väliin. Korjasin toisella airolla, isä veti kurssin takaisin. Kohta katsoi suuntaa itsekin ja teki saman korjauksen minkä minä äsken. — Ei se mitään usko ennen kuin näkee, ajattelin. Isä kun vaikka päätti että valkoinen oli musta niin se oli musta.

Kirveslahden ja Pitkäsaaren välisessä kapeassa salmessa vesi oli aina matalalla, siitä mentiin vain soutamalla, moottorilla ajettiin aina ympäri Pitkäsaaren toista puolta. Selvästi näki pohjassa makaavat puunrungot, keskellä salmea pystyssä iso kivi.

Pitkäsaaren puolivälissä oli rantatöyräällä harmaa kalastaja Otto Keinäsen mökki. Rantaniityllä oli telineet nuotan kuivaamista varten, kaksi venettä, toinen puoliksi vedessä, puoliksi maalla, huolimattomasti nyhtäistynä.

Sitten piti mennä kahden pienehkön saaren välistä. Menosuuntaan oikealla puolella jatkui Pitkäsaarta vielä jonkin aikaa, mutta kohta oltaisiin jo isolla vedellä. Vasemmalla puolella oli koko ajan rantaa, saaria, niemiä. Kun tultiin Soukan suojista ulapalle, oikealla oli vain avointa vettä, jossain kaukana maata pienenä viiruna. Tulimme isolle selälle tavallaan poikkisuunnasta sillä Juojärven selkä on kirkonkylästä kaakkoon Papinniemeen ja Riihilahteen saakka noin 40 kilometrin mittainen.

Avointa selkää soudettiin virstakiveä kohti noin kaksi kilometriä. Siinä oli oikealla puolella mutama saari, jonka suojassa voi mennä vasenta puolta tuulelta suojassa. Pahkasalon kohdalla alkoi noin kilometrin matka jossa tuuli jos sattui tulemaan selältä päin pyyhki kulkusuuntaan nähden oikealta puolelta täydellä voimalla roiskien vettä laidan yli veneeseen.

Nykyinen Osuuspankin risteys v. 1952. Risteyksessä etualalla Pennasen kauppa.

Meijerin rannassa oli laituri, punainen iso mylly, rannan puolella meijerissä oli liukuhihna mille jatkuvasti maitoautoista lastattiin tonkkia. Tonkkien kolina oli niin kova, että siinä oli aivan paha olla. Keskustaan siitä oli noin kilometrin kävelymatka. Keskusta oli kaikki saman tien varressa, kaupat ja pankit ja muutama asuintalo. Oli Uurtajan baari. Yksi vaatetusliike oli oikealla puolella tietä, siellä riippui telineissä vaatteita, hyllyt täynnä vaatepinoja, tilaa liikkua oli hyvin vähän. Ilmassa oli hyvä uuden vaateen tuoksu.

— Tuolle koululaiselle vaatteita, isä touhusi ja osoitteli minua sormellaan. Kauppias, kohtelias vaaleatukkainen mies rupesi kyselemään mitä pitäisi olla. Takahuoneessa sovitin housuja, mustia, niissä oli terävät prässit. Isä tahtoi myös takkia, kauppias kiikutti erilaisia kaupan puolelta.

— Käykö ne, käykö ne, isä hoki kuin olisi jonnekin kiire. Tuntui aina olevan kiire kun oltiin kaupoissa tai muilla yleisillä paikoilla. Oli vaikea sanoa mitään, olisiko joku toinen vaate parempi, kuka sen tiesi. Jos olisi eri mieltä kuin isä, ei se auttaisi mitään kuitenkaan.

— Nuo otetaan, isä päätti.

— Saisiko sitä olla vielä muuta, kauppias kyseli kun taitteli vaatteita paperiin.

— No se lompakko, muistin.

Minulla oli vain pieni tädin lahjaksi antama, siihen piti setelit taitella moneen osaan. Olin jo kauan kaivannut aikuisten kukkaroa.

— Mikä lompakko, onhan sinulla jo, isä puuttui asiaan.

— Annetaan nuorelle miehelle kaupantekijäisiksi kukkaro, kauppias touhusi, kaiveli tiskin takaa pehmeästä nahantapaisesta tehdyn pussin, sen suussa oli kai metalliliuskat ja avautui puristamalla.

— Tuo sinulla välttää. Mittee ne vaatteet maksaa? Isä kaiveli kukkaroaan.

— Nyt se taas onnisti, ajattelin.

Paluumatkalla perämieheksemme tuli 50 kg:n jauhosäkki, jonka kaupan juoksupoika toi polkupyörättailla rantaan. Oltiin tekemässä lähtöä kun rantautui uusi vene, sieltä nousi iso musta mies, kalastaja Keinänen. Isä meni puhumaan Oton kanssa, tuuli ja tonkkien kolina estivät minua kulemasta mitä he puhuivat.

Ison selän puolella laine iski muutaman kerran laidan yli ennen kuin päästiin saarten suojaan. Puolimatassa pitkän niemen päässä oli kuivuva käkkyräinen mänty, sen erotti jo pitkästä matkasta. Isä pysäytti veneen siihen, lappoi vettä veneestä, joi järvestä kauhalta, minä myös join, hetki istuttiin ja levättiin. Matkalla ei muuten syöty, kuin Uurtajan baarissa oli otettu viinerit ja maitolasi.

Loppumatka oli tyyntä. Silti soudu alkoi jo väsyttää mutta valittaminen ei olisi auttanut mitään. Sentään olivat kämmenet jo kesän aikana sen verran kovenneet, ettei enää rakkoja tullut.

Jauhosäkki kannettiin aittaan siskon kanssa kahdestaan. Isä oli ostanut kirkolta ranskanleivän, kuten aina. Äiti keitti kahvit, kahvin kanssa tasattiin ranskanleipä, tuli siitä neljälle kullekin aikamoinen pala. Leipä maistui erikoisen hyvälle, sillä sitä saatiin meillä vain tällaisten matkojen jälkeen.

— Näytäppäs niitä vaatteita, laita ihan päälle asti, isä käski kun oli juotu. Nyt tuntui että housut taisivat sittenkin olla vähän liian pienet, kiristivät vähän. Takki tuntui sopivalta. Isä näytti olevan tyytyväinen ja riisuin vaatteet pois odottamaan muutaman viikon päässä olevaa lähtöä Heinävedelle kouluun.

— Tulihan niitä koululaiselle vaatteita, mietin vielä illalla. — Ja kukkaro.

Sen kukkaron heitin pois käyttämättä kertaakaan. Oikean aikuisten lompakon ostin Heinävedellä omin päin.

Kesämummo ja talvimummo

"Lapsuus on kuin saduista parhain ja joulu kuin liittävä silta." Nämä vanhan joululaulun sanat tulevat mieleen, kun muistelee lapsuuden aikojaan. Ei ollut elämä silloin yleistä. Kaikessa yksinkertaisuudessa ja vaatimattomuudessa elettiin tyytyväisinä pienen puutteenkin kanssa. Kun ei oltu nähty parempia aikoja, niin ei ollut mihin verrata eikä osattu enempää vaatia.

Meilläpä olikin onni omistaa kaksi mummoa, kesämummo ja talvimummo. Heistä kerron nyt.

Kesämummo tuli meille aina keväisin mukanaan karja, joka koostui syyspoikivista lehmistä. Se helpotti mummoa maidon käsittelyssä. Mummon lehmät lypsettiinkin erilleen. Myös maito "laskettiin", separoitiin erilleen. Kerman mummo lähetti Kuopion meijeriin linja-autossa. Meidän karjan kerma kuljetettiin Tuusniemen meijeriin, kesäisin Piku-laivalla.

Meidän kesämummolla oli kaunis lauluääni. Töitä tehdessään hän usein veisasi virsiä. Erikoisesti on jäänyt mieleeni hänen laulunsa, jolla hän kesäaamuisin herätteli meitä aitassa nukkuvia lapsia. Aitan ovella hän heläytti: "Nouskaa jo lapsikullat, jo käki kukkunut on ja tuolta vaaran takaa jo päivä pilkottaa." Siihen lauluun heräsi hyvillä mielin, vaikka kesken uniinkin. Se oli parasta hyvän huomenen toivotusta.

Samoin muistan mummoni karjankutsuhuudot. Lehmät kävivät silloin suurilla metsälaitumilla. Mutta mummon kutsuhuudot kuuluivat kauas metsän perukoille asti. Niin kauan, kuin huudot kuuluivat, puuttui lypsylehmiä. Siinä oli merkin antoa myös "lehmissä olijalle".

Syksyn tultua mummo lähti lehmineen oikeaan mummolaan. Niin loppui kesä. Mitäpä se olisikaan ollut ilman kesämummoa.

Talvimummo oli äidin äiti. Hän tuli meille tavallisesti vasta sitten, kun kaikki syksyn ulkotyöt oli saatu loppuun. Hänen ensimmäinen tehtävänsä oli perunajauhojen valmistus vuoden tarpeiksi. Siinä työssä hän oli mestari. Lisäksi hän paikkasi ja parsi sekä autteli tupatoissa. Hänellä oli aikaa ja halua olla myös lasten kanssa. Tällä mummolla oli erikoinen taito ja mielikuvitus viihdyttää lapsia. Sattuneet kinastelut hän myös selvitti. Meitä lapsia oli "loisten" lasten kanssa toistakymmentä. Kyllä siinä mummon taitoja ja kykyä tarvittiinkin. Silloin ei ollut radioita viihdyttämässä, televisioista ja videoista puhumattakaan. Mutta olihan se mummo, joka jaksoi keksiä kaikenlaista ja leikkiä lasten kanssa talvi-iltoina. Kun lapset eivät olleet saaneet tarpeekseen liikuntaa ulkona päivällä, vaan al-

koivat liehua illalla sisällä, järjesti mummo isossa tuvassa juoksukilpailut. Siinä kilpailtiin vielä siitä, kuka keksii kummallisimpia vaatteita ylleen. Siinä juoksussa saivat kyytiä miesten sarkatakit ja -pompat. Pian alkoivat leikkijöitten rivit harveta, väsymys voitti ja yksi toisensa jälkeen pyllähti unten maille. Kohta tupa hiljeni, ja aikuisille tuli kaivattu rauha tehdä puhdetöitä.

Joskus iltapuhteella mummo pistäytyi ulos. Kohta tuli tupaan iso lintu "rutsi" kaakatellen ja tapaillen nokkia lapsia se kierteli hämärässä tuvassa. Ei siinä heikossa valossa oikein saanut selville linnun salaisuutta. Mutta mummohan se oli siellä nurin käännetyn turkin sisässä kontallaan, toisessa kädessä turkin hihassa keppi ja linnun päässä ruokalusikat silminä. Oudosti linnun silmät välähtelivät öljylampun valon satuessa niihin.

Usein talvi-iltoina meillä vieraili "Aaro Talaviainen". Turkin sisään naamioitunut mummo tulla rymisteli tupaan ja pyyteli saada yösijaa ja oli tulevinaan milloin mistäkin maailman matkoiltaan. Hän osasi kertoa ihmeellisiä tarinoita Kuikka Koposen silmäkääntötempuista ja Kiho Vaahksen ennustuksista. Silloin aina tuli hiljaisuus tupaan rajuimmankin hulinan jälkeen. Ja mikä parasta — säästymme näin "Koivumäen herran" vierailulta. Monia muitakin satuelentoja loihti mummomme pitkien talvi-iltojen iloksi.

Jouluaattoiltana odotettiin joulupukkia, eikä suotta. Mummo viipyi kauan joulusaunassa. Aina silloin se joulupukki ehti käydä. Isossa tuvassa keskellä lattiaa oli joulukuusi, jossa loistivat itsevaletut kynttilät. Kuusta koristivat eri maiden lipuista koottu nauha ja toinen, johon oli kirjoitettu: *Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha*. Joululauluja laulettiin ja kuusen ympärillä leikittiin. Aikuisiakin oli lasten leikeissä mukana. Joulupukki jakoi säkistään kaikille isot pyöreät pullat. Noina aikoina oli vehnänen harvinaista herkkua. En muista, että olisi ollut muita joululahjoja. Kerran kuitenkin pukki toi puuliiteriin ison nipun viitoja koko vuoden tarpeiksi. Pyhien jälkeen nähtiin isän tekemän niistä luutia. Se oli helpotus meille lapsille. Mitäpä joulu olisi ollut ilman ohjelmaa järjestävää talvimummoa. Hän oli oikea satutäti. Olihan hänellä loputon sanavarasto ja ehtymätön mielikuvitus.

Näin ihania ihmisiä kuului lapsuuteni kesiin ja talviin. Tuota aikaa muistelen kuin kaunista satua. Olla pa sellaisia mummokultia vieläkin!

Sanni

"Syö kuu syyliä, vaan älä syylän haltijaa" — entisajan parannuskeinoja

Tuusniemellä syntynyt Liisa Lyytikäinen on muistellut lapsuuttaan Tuusniemen Pajumäessä tämän vuosisadan toisella vuosikymmenellä. Lääkäriin ei pienten vaivojen takia lähdetty, vaan turvauduttiin kotoisiin konsteihin tai kylän omiin parantajiin.

Vannu parani keltataudista

Mari tulla touhotti kotiini lauantaipäivänä ja selitti: "Nyt on mejän Vannu keltataavissa ja pitäisi suaha jauhoja ja suoloja, mutta hyvin vähän, koska minun on kerättävä niitä yheksästä talosta, keitettävä niistä puuro, mikä on Vannun syötävä kaikki, että paranisi." Äitini lupasi Marille puurojauhot ja suolat eikä Marin tarvitse enää muuanne mennäkään. Siitäkös Mari otti nokkiinsa ja lähti pois kovalla tohinalla. Olen miettinyt mitkähän ne yhdeksän taloa olivat, joista Mari sai puurotarpeet. Kaipaa hän onnistui, koska Vannu parani.

Käärmeenpiston paraneminen

Viime vuosisadan ajalta on tämä parannuskeino. Käärme oli purrut pienen lapsen sormeen. Lapsi turpoksi ja tuli hyvin sairaaksi kotoisista konsteista huolimatta. Talossa oli hiljainen loismies, joka pyysi emännältä läskipalasen. Haettiin aitasta suolalihaa, jonka saatuaan mies meni ulos. Hetken siellä viivyttyään mies palasi ja alkoi sillä ihrapalasella sivellä lasta, joka alkoi heti rauhoittua ja turvotus hävisi. Lapsen paranemista ihmeteltiin ja samalla päiviteltiin hiljaisen loismiehen taitoa ja kaikille jäi arvoitukseksi, mitä mies oli ulkona lihapalan saatuaan tehnyt.

Känsät parannettiin

Känsät, syylät, käsnät olivat hyvin tavallisia. Käsissä saattoi olla kymmeniä ja moni tyttö katseli haikeana käsiään ja varsinkin vasemman käden nimettömässä olevia känsiä epäillen kihlasormuksen mahtumista sormeen sitten kun se aika tulisi. Kivenkupuraan kerääntyneen sadeveden piti parantaa, suusta pudonneen leivänmusun sivelyn oli tarkoitus hävittää käsnät. Kun oli täysi kuu piti kädet ojentaa kuuta kohti, sivellä niitä ja sanoa: Syö kuu syyliä, vaan älä syylän haltijaa. Uuniluutimavastan huuheveden piti myös hävittää syylät. Kaikkia näitä konsteja oli käytetty, mutta tuloksetta. Naapurissa asuva Lyyli oli seurannut tytön epätoivoista taistelua käsien paranemiseksi. Lyyli sanoi työlle: "Otetaanpas nyt pois nuo käsnät sinulta. Laskepa kuinka monta käsnää sinulla on." Yksin laskien niitä löytyi 64 kappaletta. Lyyli otti valkoista villalankaa pitkän säikeen ja teki siihen 64 solmua. Hän antoi langan minulle ja käski viedä sen jonnekin piiloon lahoamaan. Tein työtä käskettyä enkä uskalla vieläkään piilopaikkaa julkaista. Ihme kuitenkin tapahtui. Käsnät rupesivat heti häviämään, kertoi Lyytikäisen Liisa.

Piano ja minä

Kevyet soinnut leijuvat ilmassa. Sormeni liukuvat koskettimistolla ja tuijotan lumoutuneena nuottikuvi-
oita edessäni. Pystyn aistimaan kielon tuoksun ja nä-
kemään ympärilläni tyynen vedenpinnan. Vasemman
käden soitujen tahtiin soudan venettäni hitain ja nau-
tiskelevin vedoin. Ja äkkiä huomaan, etten pelkästään
harjoittele kappalettani, minä myös nautin siitä!

Minun on tunnustettava, että pianonsoittaminen ei
suinkaan aina ole ollut yhtä nautittavaa. Helpolta näyt-
tävä sormien heiluttelu muuttui totiseksi työksi, kun
kahdeksanvuotiaana pikkutyttöä marssin nuottivihko
kainalossani ensimmäiselle soittotunnilleni. Soiton-
opettajallani oli kärsivällisyyttä, se täytyy myöntää.
Kerta kerran jälkeen, kun pienet ja pulleat sormeni
kieltäytyivät tottelemasta, jaksoi opettajani neuvoa
uudelleen. Eräänä riemuntäyteisenä päivänä huomasin
hallitsevani pienen kaksikäätisen kappaleen. Innostuk-
sen taimi oli istutettu.

Ei ollut vaikeata arvata, että soittimeni tulisi ole-
maan piano. Ratkaisevaa oli, että meillä oli jo sellai-
nen, ja isosiskonikin soitti sitä. Hän soittikin sitä aivan
eri sävellajissa kuin minä. Kun hän vuodessa sukelsi
läpi paksun nuottipinon, minä rämmin vielä ensim-
mäisen vihkon asteikkosuossa. Ja se suo oli syvä!

En kuitenkaan menettänyt intoani soittamiseen,
vaikka sisareni lahjakkuus saikin joskus pienen kateu-
den poikasen käväisemään mielessäni. Niinpä kapusin
pianopenkille ja harjoittelin. Pedaalin käyttö tosin
tuotti jonkin verran hankaluutta, koska olin kovin pie-
nikokoinen. Pianojakkaralla istuessani jalkani heilui-
vat ilmassa eivätkä yltäneet lähellekään polkimia.
Vaikeita olivat aluksi myös laajat sormiotteet. Jokai-
nen pikkupianisti tietää, miten hitaasti sormet kasva-
vat. Monta vuotta ne haittasivat tynkämäisyydellään
soitujen ottamisia.

Vuosien kuluessa harjoitus kuitenkin palkittiin. Tuli
aika, jolloin esiintymiset alkoivat. Aluksi näytin taito-
jani omassa olohuoneessa istuville nyökytteleville vie-
raille, jotka ihastelivat veikeitä esityksiäni. Myöhem-
min tulivat mukaan ne kymmenet juhlat ja tilaisuudet,
joissa kopisevin kengin ja vapisevin sormin vaelsin pia-
non luo aikomukseni esittää virkistävää pianomu-
siikkia. En tiedä onnistuinko kertaakaan tavoitteessa-
ni, mutta toivon niin.

Yksi asia on kuitenkin selvinnyt itselleni vuosien
varrella. Olen hillitön jännittäjä. Jokaisen esitykseni
jälkeen olen migreenin kourissa vannonut itselleni:
"Tämä oli viimeinen kerta. Ei enää yhtään esitystä."
Jostakin syystä päätökseni eivät kuitenkaan ole dra-
maattisuudesta huolimatta pitäneet.
onut oman käsitykseni musiikista. Koska olen roman-

Saija Kukkonen

Olen soittanut pianoa nyt yhdeksän ja puoli vuotta.
Olen suorittanut tenttejä ja tutkintoja huomatakseni,
että valmista ei koskaan tule. Aina riittää uutta opitta-
vaa. Opettajani kanssa on ollut antoisaa työskennellä.
Hänen kannustuksensa on harvinaista, mutta vilpitön-
ta kuultavaa. Taitojen karttumisen myötä olen saanut
tietoja säveltäjistä ja musiikkityyleistä. Olen omaksu-
nut myös oman lempisäveltäjien kaartin ja luonut
oman käsitykseni musiikista. Koska olen romantikko,
soivat Chopin, Merikanto, Sibelius ja Debussy lähellä
sydäntäni.

Olen saanut paljon harrastukseltani. Se on opettanut
pitkäjännitteisyyttä ja avannut oven toiseen maail-
maan. Kun olen surullinen, sulkeudun olohuoneeseen
ja soitan Sibeliuksen "Improvisationin". Kun olen vi-
hainen, hukutan Melartinin "Lastun" myrskyisään aal-
lokkoon. Palmgrenin "Kevätyö" on omiaan hellimään
sydäntäni onnenhetkellä.

Niinpä huomaan taas kulkevani juhlakansan eteen
sydän kurkussa ja rohkeus nilkoissa. Sillä, vaikka
olenkin tällainen jännittäjä, tahdon välittää kuulijoil-
leni ne musiikin muruset, joihin taitoni ja kykyni riit-
tävät. Vanha sananlaskukin sanoo: "Leipää ne ovat
murusetkin!"

Saija Kukkonen
Ylioppilasaine 1990

Lahdessa liikuttiin,

Toukokuun 25. ja ilma täynnä jännittynyttä odotusta. Vihdoin linjuri kaarsi varovasti kapeasta portista Susimäen koulun pihalle. Kimpsut ja kampsut kiireesti autoon ja matkaan. Suuntana koulun suurjuhlat Lahdessa.

Matkan varrella saimme tutustua Mekaanisen Musiikin Museoon Varkaudessa ja Studiolasiin Pertunmaalla. Ruokakin maistui ennen kuin päästiin majoitumaan Renkomäen ala-asteen tiloihin: tytöt liikuntasaliin ja pojat läheiseen luokkaan. Palvelu oli erinomainen: puolen yön aikaan sai koulun ala-aulaan järjestetystä kioskista jopa kuumia hampurilaisia, jotka maistuivatkin paremmilta kuin omat eväät.

Poikien puoli hiljeni hyvissä ajoin ja Päivikin nukahti äidin kainaloon, mutta muita tyttöjä ei nukkuttanut. Päät yhteen ja keksittiin kaikenlaista hauskaa, ope luki Kymppin arvoitusta ja leikittiin "Lähdin Lahteen ja otin mukaan..."

Aamulla herätessä oli tosi ahdasta, vaikka suuressa salissa oli vain Susimäen tyttöjä. Lauantaipäivän mittaan sali kyllä täyttyi suonenjokilaisista, kuopiolaisista ym:ltä tulleista isoista ja pienistä tytöistä, joista saatiin uusia kavereita.

Lauantai 26. päivä oli(kin) kiireinen: tyttöjen ja poikien (kenttäohjelmien) liikuntaharjoitukset kentällä, avajaiset stadionilla, näyttelyihin tutustumista, runomaratoni seuraamista ja ruokailuun jonottamista. Varmaan mielenkiintoisin oli nukkenäyttely sekä kuvallisen ilmaisun näyttely, jonne oli päässyt pari tuusniemeläistä työtä.

Odotetuin tapahtuma oli tietysti sunnuntain pääjuhla, jossa tyttömme ja poikamme saivat monen tuhannen muun eri puolilta Suomea tulleen oppilaan kanssa esiintyä stadionin kentällä parikymmentuhantisen yleisön edessä.

Kaiken näkemämme ja kokemamme jälkeen väsyneinä, mutta iloisina ja tyytyväisinä pujottelimme juhla-kansan vilinässä omalle autollemme, jossa "aina valmiina palveluun" -kuljettaja odotteli meitä kotimatalle.

Tulomatalla se vasta laulattikin. Vaihdettiin kokemuksia ja karkkeja ja ope ehti lukea jännittävän Kymppin arvoituksen loppuun.

Talven aherrus ja harjoittelu oli kannattanut. Kaikki oli mennyt hyvin. Varmasti mennään Jyväskylään viiden vuoden kuluttua, oli yhteinen päätös.

Susimäen oppilaat ja opettajat

laulettiin,

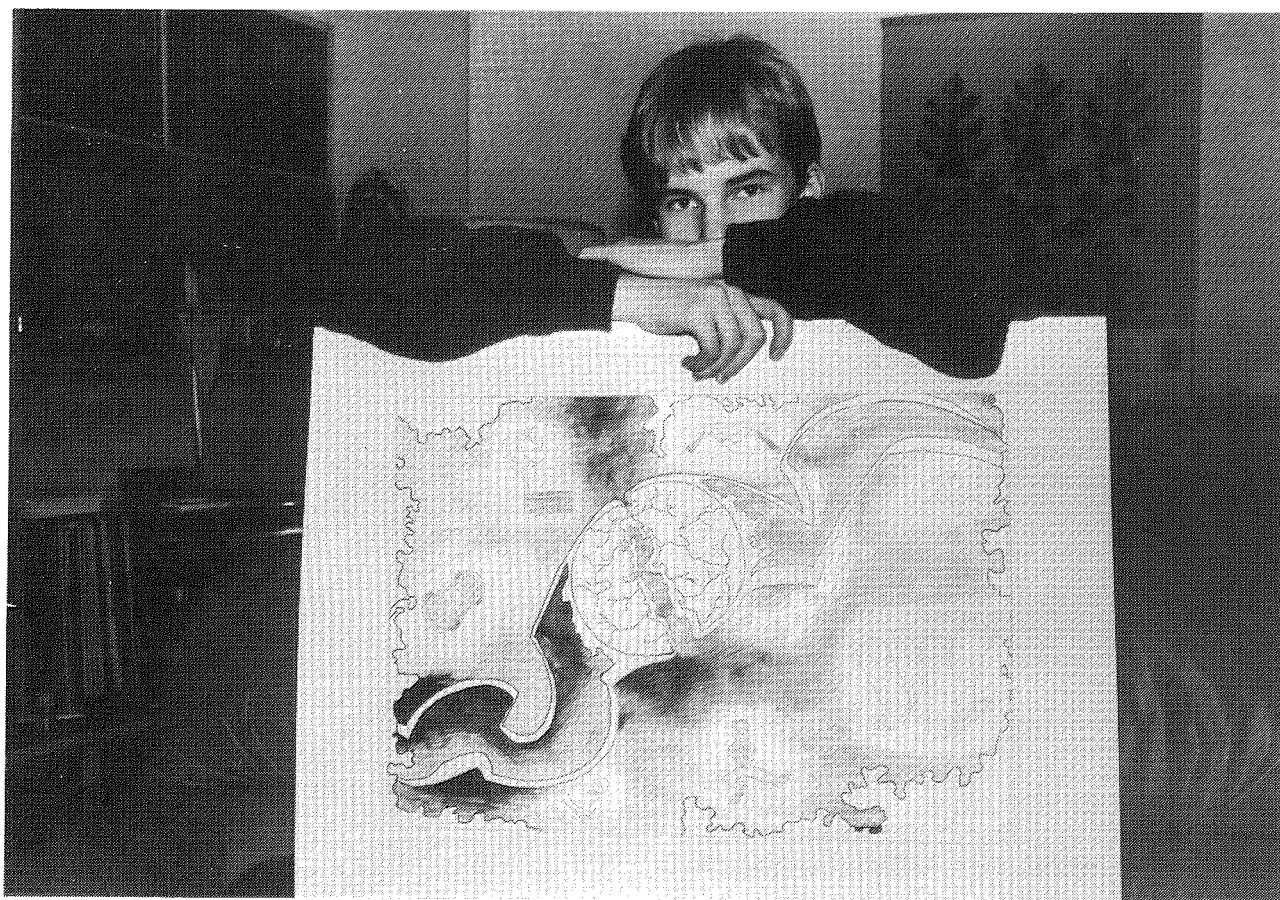
soitettiin,

iloittiin...

Suurjuhlilla

Olimme viikonlopun suurjuhlilla Lahdessa. Siellä oli ihan kivaa. Majoituimme eräälle Lahden koululle yöksi. Kaikki tytöt nukkuivat liikuntasalissa ja pojat luokissa. Lauantaina ja sunnuntaina meillä oli yhdet harjoitukset. Lauantaina oli suurjuhlien avajaiset. Sunnuntai-iltapäivällä oli sitten pääjuhla. Ei jännittänyt yhtään esittää koska oli niin paljon muita tyttöjä esittämässä. Sunnuntai-iltapäivällä me sitten lähdettiin ajamaan kohti Tuusniemeä.

Kirjoitti Paula

Helena ja Marko — lohikäärme ja maapallo

Koulun suurjuhlille osallistuivat myös 11-vuotias Helena Tiitinen ja 15-vuotias Marko Komulainen. Helena opiskelee Juurikkamäen ala-asteen 5. luokalla ja Marko yläasteen 9. luokalla.

Yhteistä heille on kuvien tekeminen ja osallistuminen suurjuhlien kuvaamataitokilpailuun omissa sarjoissaan. Yhteistä on myös, että he menestyivät molemmat erittäin hyvin.

Muuta yhteistä heissä ei sitten taida ollakaan. Marko on rauhallisen ja hiljaisen tuntuinen kaveri, Helena vilkas ja puhelias.

Marko kertoo harrastavansa piirtelemistä silloin tällöin. Kilpailutyönsä hän teki lyijykynällä ja tussilla. Lyijykynällä siksi, että sillä hän on tottunut piirtämään ennenkin. Muut Markon harrastukset liittyvät urheiluun: kori- ja jalkapalloa, lenkkeilyä.

Markon työn teemana on kahtia jakautunut maailma. Vakavissa vedoissa on mukana myös humoristisia virityksiä.

Helenan ”Lohikäärme koulussa” nostattaa hyvän-tuulisuudellaan hymyn katselijan suupieliin. Lohikäärme on muuttunut opettajaksi vai liekö opettaja muuttunut lohikäärmeeksi. Työn Helena on tehnyt spraymaalilla sapluunaa käyttäen.

Helenan koko perhe piirtää ja maalaa. Kipinä on lähtöisin äidiltä. Onpa syntynyt jo ensimmäinen taulukauppakin, kun tati osti kesällä yhden työn 250 markalla. Vaikka ei niistä rahoista ole enää yhtään jäljellä, Helena huokaa.

Piirtelemisen ohella Helena lukee ja laulaa. Suosikkilukemista ovat lätkärit ja dekkarit. Morgan Kane-sarja on tullut ahmittua kannesta kanteen.

Ensi vuonna Helena menee kirkonkylälle yläasteelle. Muutos on iso, ja se vähän huolestuttaa. Helena kun on ollut koko ajan ainoa oppilas luokallaan. Tuntuu vähän orvolta mennä yläasteelle, hän miettii mutta samalla jo sanoo, että eiköhän niitä kavereita löydy kun vain menee itse kysymään.

97-vuotiaan Elisa Heiskasen elämän tyynnet ja tuulet:

”Kyllä kaikki maut tiijän”

”Ei minun elämä oo ollut kukkiin ja ruusuin piälä kulukemista”, sanoo Tuusniemen Ruskilassa asuva 97-vuotias Elisa Heiskanen. Pettuleivän makukaan ei ole jäänyt tuntemattomaksi. Elämän taivalta muistellessa herauttaa kuitenkin välillä hereä nauru, jos kohta itkukaan ei ole aina kaukana.

Lähes vuosisadan kestänyt elämä ei ole kuljettanut Elisaa kovin kauaksi syntymäkodistaan, mutta kokemuksia on kertynyt sitäkin enemmän. Hän on elänyt aikoja, joista nykyajan kylläinen ihminen saattaa lukea joskus kirjoista. Elisa tietää, miltä tuntuu nälkä ja miltä maistuu pettuleipä.

”Kävin kirkolla pyytämässä, jos antasivat jottai syötävee”

Elisan isä oli Pekka Rahunen. ”Mistä lie ollutkaa, mutta ei se Tuusniemeltä ollu”. Äiti oli Riikka Kuronen, syntyisin Laukansalosta. Isä teki kaikenlaista, enimmäkseen puuastioita, Elisa muistelee.

Tulevaan mieheensä, Yrjö Heiskaseen, Elisa yhtyi savotassa Pääskyvaarassa ollessaan halkoja hakkaamassa. Elisa oli silloin 22-vuotias. Vaikka nuoripari yritti mennä salaa vihille, pari tuttavaa oli kuitenkin tullut paikalle tapahtumaa todistamaan.

Lapsia syntyi kuusi, joista on enää kaksi elossa. Yksi tyttö kuoli jo kymmenen kuukauden ikäisenä, toinen tyttö aikuisena tapaturmaisesti ammuslataamon räjähdyksessä, ja pojista yksi 15-vuotiaana johonkin sairauteen. ”Elä mää äet, minä kohta kuolen”, oli poika sanonut vähän ennen kuolemaansa äidilleen.

Vanhimman pojan syntymän aikoihin liittyy myöskin ehkä Elisan katkerin muisto. Ainoan kerran elämässään hän joutui tekemään pettuleipää päivää ennen pojan maailmaan tuloa. Vuosi oli 1918.

”Kävin kirkolla pyytämässä, että jos antaisivat jottai syötävee kun mies olj kippeenä. Siellä sanovat jotta ei anneta. Siitä lähtiin oon ollu niin vihainen Tuusniemelle, jotta en siitä paljo tykkee. Läksin itkiin pois ja tein pettäistä. Seuroovana päivänä synti poeka; jotta niin herkuille on vanahin poeka syntynnä. Minä oon kaekki nähny: tyynnet ja tuulet.”

”Yrjö-vaenoo lähti sittä Kosulaan Kervilä-nimiseen talloon, jossa se olj ollu aekasemmin töissä. Hilta-emäntä olj tullu ja kysynnä, jotta onko sulla asijoo kun et oo monneen vuoteen käännä. Yrjö olj kertonna, mi-

ten on asiat. Emäntä olj ruvenna itkemään ja sanonna: ”Minulla ei oo, jos minä en sinulle anna. Mutta kun Jumala on minulle antanna, niin minä annan sinulle sen minkä jaksat kantoo. Eukkos ei tarvihe tästä lähtiin tehä pettäistä.” Se Yrjö aena muisteli, että kyllä siellä olj hyvä emäntä.”

Lapsilla ei ollut siihen aikaan paljon vaatteita. Vanhimmalle pojalle tehtiin paita valkoisesta esiliinasta tai miesten paitojen helmoista. Sitten kun poika sai kunnan housut, hän kehisteli jotta ”on mulla kommeet housut”.

”Minä oon kaekki tehä, mitä kuuluu immeisen tehtäviin”

Elisa sanoo olleensa joka paikan höylä; työtä oli tehtävä, jos aikoi perheensä elättää. Jo ennen naimisiin menoaan hän oli piikana useassakin paikassa. Mukaan mahtui niin hyviä kuin huonojakin paikkoja.

Silloin ei ollut pyykkikoneita ja mankeleita. Vaatteet pestiin kotitekoisella suovalla ja lipeällä ja käytiin huuhtomassa rannassa kesät talvet. Elisa muistaa riihen puinnit, rukiin leikkuut, halon hakkuut, keträämiset. Mikään työ ei ollut vierasta.

Lehmiäkin oli jonkin aikaa, mutta kun mies sairasteli, ne piti hävittää.

”Vasikan tapoin ite. Mies kun ei ruvenna tappaamaan, niin minä sanon jotta kyllä siltä henki lähtöö. Otin karsinasta ja panin kaulan poikki.”

”Sata lyhettä tein päivässä. Maksoivat paremmin, kun teki hyvät lyhteet. Mittee se tointaa, jos yks kopra pannaan. Riihessä puitiin yöllä. Jos sattu juoksusta tulemaan, niin eikun vuan vaeha vuatteet ja paenu töihin”, Elisa muistelee.

”Hyvä minun on tässä olla”

Elisa asuu yksinään mökissään Ruskilassa, jonne hän muutti Kojanlahdesta miehen jo kuoltua. Terveys on ollut hyvä, mutta kuulo on vähän heikentynyt.

”Niin kauan kun pysyn tolokussanj, pysyn omassa mökissä”, Elisa sanoo eikä vanhainkotiin lähde. ”Tässä on ollu hyvä olla. Ei oo kukkaa tullu hiätämmään jotta mää mökistä pois.”

Aotolla ja laivalla Elisa on liikkunut, mutta juna on jo tuntematon. Hän oppi lukemaan Iida Kutvoson kiertokoulussa, mutta kirjoittaminen ei oikein luonnistunut. Mutta hyvinpä tuota on elämänsä läpi pärjännyt muutenkin.

Millaisena haluatte pukkinne tänä jouluna?

Kuva: Erkki Tantt

Jokainen vähänkään varttuneemmalle iälle ehtinyt muistelee mielellään oman lapsuutensa joulua. Lahjoista harva puhuu, koska ne olivat monesti pelkkiä muodollisuuksia tai sitten käytännöllisiä villasukkia tai raappahousuja tai isän tekemiä puusuksia. Kaikki muistavat kuitenkin pukin, aaton tunnelman, lanttu-laatikon tuoksun.

Pukki oli kaukana näistä nykyajan valmisvaatepukeista. Oli huopatossut, nurin käännetty ukin turkki ja monet savotat kolunnut karväreuhka. Pukkikin on oman aikansa tuote, niin ikuinen kuin hän tietysti onkin.

Yksi asia on kuitenkin säilynyt. Joulupukki on aina saanut kantaa osan lasten kasvatusvastuusta. Pukilla on voinut kiristää kiltteyttä ja kuuliaisuutta, kaikkialle ehtivät tontut ovat hakanneet vakoilijoina parhaatkin Stasin miehet.

Tietysti kaikkialle tunkeva markkinakellojen kilkut on alistanut pukinkin kauppiamiesten myynninedistäjäksi, joka tavarataloissa kuuntelee lasten loputtomia lahjalistoja ja jakaa karkkeja ja muuta krääsää. Hyvä tahto ja viattomuus on tipotiessään.

Varhaisin suomalainen pukki oli todella pukki. Hän oli lampaantaljaan pukeutunut otus, jolla oli pukinpää ja sarvet. Tämä pukki ei tullut tuomaan jouluaattona lahjoja kilteille lapsille, vaan kulki tapaninpäivänä Pyhän Nikolauksen juhla-kulkuessa.

Tapaninpäivä oli tuolloin keskiajalla varsinainen karnevaalijuhla, jolloin kuljettiin talosta taloon, hoilattiin ja siemailtiin olutta. Nuoret miehet mellastivat nurin käännetty lammasturkki harteillaan kaikenlaisia kepposia tehden.

Mutta niin vain pukkinen nousi ennen pitkää kahdelle jalalle, heitti sarvet nurkkaan ja alkoi muistuttaa yhä enemmän nykyistä virkaveljeään.

Suomen paremmissa perheissä alettiin 1800-luvulla ottaa vaikutteita joulun vietossa Saksasta ja Ruotsista. Niiden mukana tuli joulukuusikin.

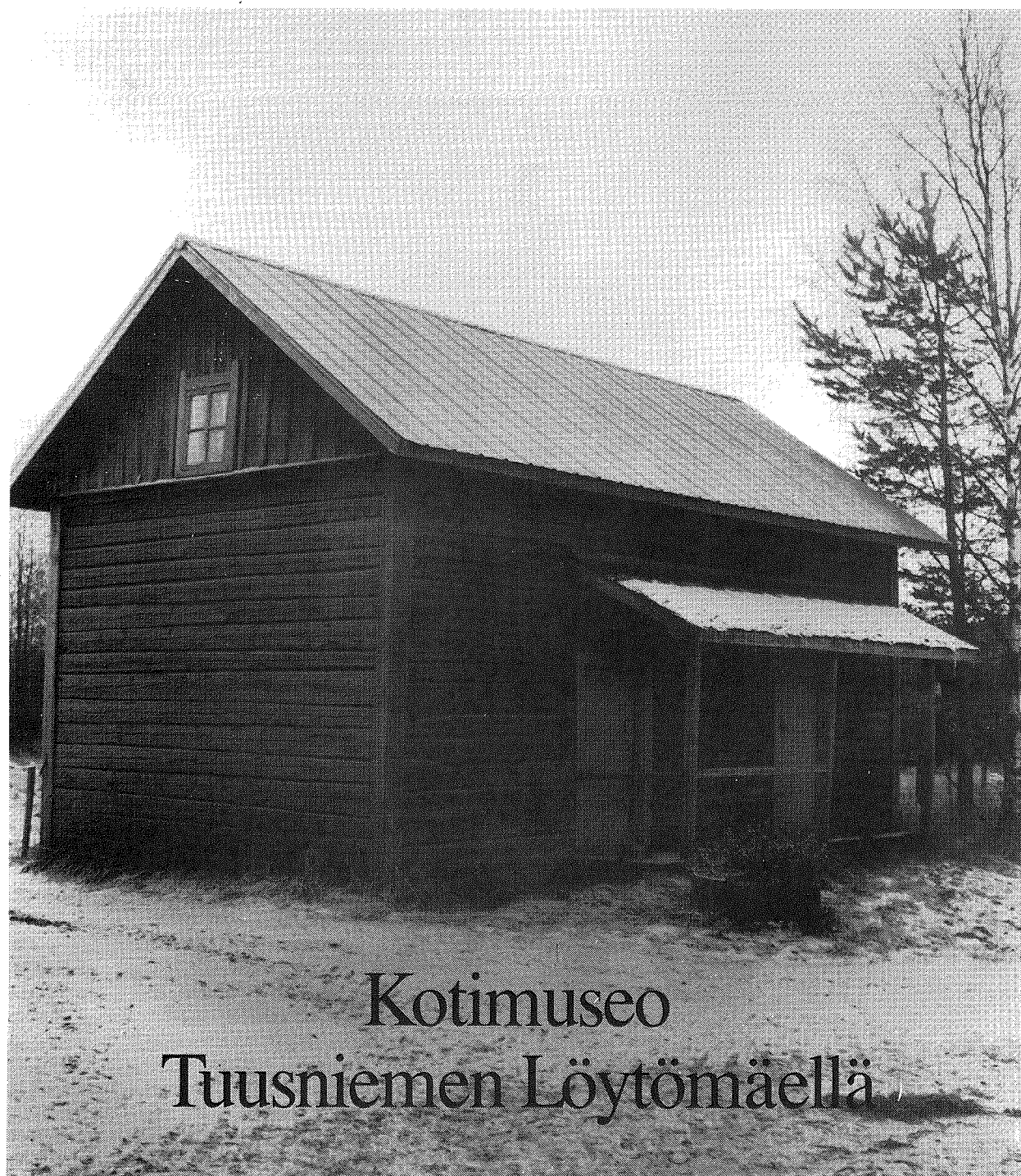
Säätyläiskodeissa oli varaa antaa lahjoja, joita erilaiset pukki- ja tonttuhahmot kävivät jakamassa. Ja mitä rikkaat edellä, sitä köyhemmät perässä. Vähitellen lahjojen antaminen siirtyi myös köyhän maalaisväestön keskuuteen.

Aluksi suomalaisella pukilla oli tuohinaamari, mutta 1900-luvun alkupuolella pukeille alkoi jo ilmestyä omia naamareita. Naamari on sitten pysytellyt suurin piirtein samanlaisena perusmuodossaan, vaikka aika onkin muotoillut pukin naamarustinkia mieleisekseen vuosikymmenien kuluessa.

Kosmetiikka on tullut tietenkin tähänkin mukaan: nykyisin yhä useammat pukit esiintyvät omalla naamallaan monenlaisten poskipunien ja puutereiden alla. Ainut mikä on tainnut säilyä, on pitkä parta, oli se sitten oma tai lainatavaraa.

Pukista on hävinnyt vähitellen kaikki kotitekoisuus; enää ei kelpaa ukin vanha lammasturkki ja karväreuhka, johon joku perheen jäsenistä pukeutui. Ei, nyt on pukkupalvelut, jotka vakuuttavat lapsiystävällisyytään, raittiuttaan ja täsmällisyytään. Bisnestä kaikki tyynni.

Vaan oli se ennen, kun joka jouluaaton ilona oli miettiä, kuka se pukki oikein oli. Mitä niistä nyt arvuuttelemaan, vieraista miehistä, joilla on aikataulu ja autossa NMT-puhelin.

Kotimuseo Tuusniemen Löytömaellä

Tuusniemen Löytömaessä asuvalla emäntä Iida Räsällä on oma mittava kotimuseo, jonne on tallennettu paljon vanhoja, käytöstä poistettuja esineitä järjestettynä vanhaan aittarakennukseen.

Löytömäki on vanha asuinpaikka, jossa on elänyt useita sukupolvia. Räsäsen suku on muuttanut sinne v. 1890 Ohtaanniemeltä.

Iida Räsänen tuli Löytömäkeen miniäksi v. 1948. Hän on ollut kiinnostunut vanhoista esineistä ikänsä ja on omaksi ilokseen tätä harrastusta ylläpitänyt. Samoin talon Paavo-ukki ja Lassi-isäntä säilyttivät aikoinaan käytöstä poistetut esineet.

Vanhat esineet on sijoitettu talon vanhoihin kaksoisaittoihin, jotka siirrettiin kesällä 1970 pihan keskeltä kunniapaikalleen pihapiirin laitamalle.

Museoesineitä on aitassa satoja. Vanhan klaffipiirongin kätköistä löytyy monenlaisia naisten käsitöitä, kuten vuosisadan alussa tehty yönuttu pitseineen, punapöimintaliinoja, kauniisti nimikoituja pyyhkeitä ja vuodeliinoja. Päästävedettävän sängyn päälle on levitetty huiveja, joukossa on villainen rimpsuniekkahuivi, josta on otettu malli ja värit Tuusniemi-huiviin.

Museoaittaa on vuosien aikana kertynyt laaja astiakokoelma. Aitan yläkerrassa klaffipöydän päälle on koottu suuri kahvikuppikokoelma, josta voi nähdä eri vuosikymmeninä valmistettuja kahvikuppimalleja. Pöytäkaapin hyllyillä on vanhoja soppa- ja soosiastiota, kermanekkoja, viilikuppeja sekä kuusikulmakanu.

Hyllyiltä löytyy sota-aikana käytössä olleita yleisostokortteja, sakariinipurkkeja sekä kenttäpostikortteja ja -kirjeitä.

Museossa ovat myös entisen kyläsuutarin ja räätälin työvälineet. Suutarin työvälineistä ovat naskalit, vasarat, lestit, puunaulat, harjakset ja veitset esillä.

Eläinten kelloja on myös tallella. Vaskinen lehmänkello vuodelta 1922, jonka on valmistanut seppä Juuso Koistinen Loukeiselta ja hevosen aisakello vuodelta 1840 on valettu Maljasalmella.

Vanhoja rahoja löytyy kymmenittäin. Joukossa on raha vuodelta 1738. Se on löytynyt talon pellosta. Hopearahoista on valmistettu entiselle Paavo-isännälle mm. kellonperät.

Erikoisuus esineiden joukossa on myös juurista punottu paksu köysi, joka on säilynyt näihin päiviin saakka täysin käyttökelpoisena. Aikoinaan Köysi-Pekaksi kutsuttu mies oli valmistanut sellaisia köysiä ammatikseen Tuusniemellä.

Läkkäimpiä esineitä museossa ovat yli satavuotiaat pärepihdit ja viime vuosisadan puolella veistetty puusiivilä. Vanhat messinkiset kynttilänjalat ovat peräisin vuodelta 1882. "Lapsisaunoina" ne ovat kerran taloon tulleet. Siellä on myös ikivanha ruokahuoneen pytyhyllä ajalta, jolloin separaattoreita ei vielä ollut.

Museon suurimmat käyttöesineet, kuten silppukoneet, viskuukone, laitareet, luokinpainin, jalaksenpainin, sorkka-aatra sekä kaikki hevosvetoiset muokausvälineet on sijoitettu nykyisin v. 1987 niille rakennettuun varistorakennukseen, joka sijaitsee museoitien läheisyydessä.

Menneet vuosisadat lyövät Löytömäen kotimuseossa kättä nykypäivälle. Iida-emännän kiintymyksellä ja rakkaudella vaalitut esineet puhuvat elävää kieltään sekä vanhemman että nuoremman polven tuusniemäläisille ja kertovat arvokkaasta kansanperinteen vaalimisesta.

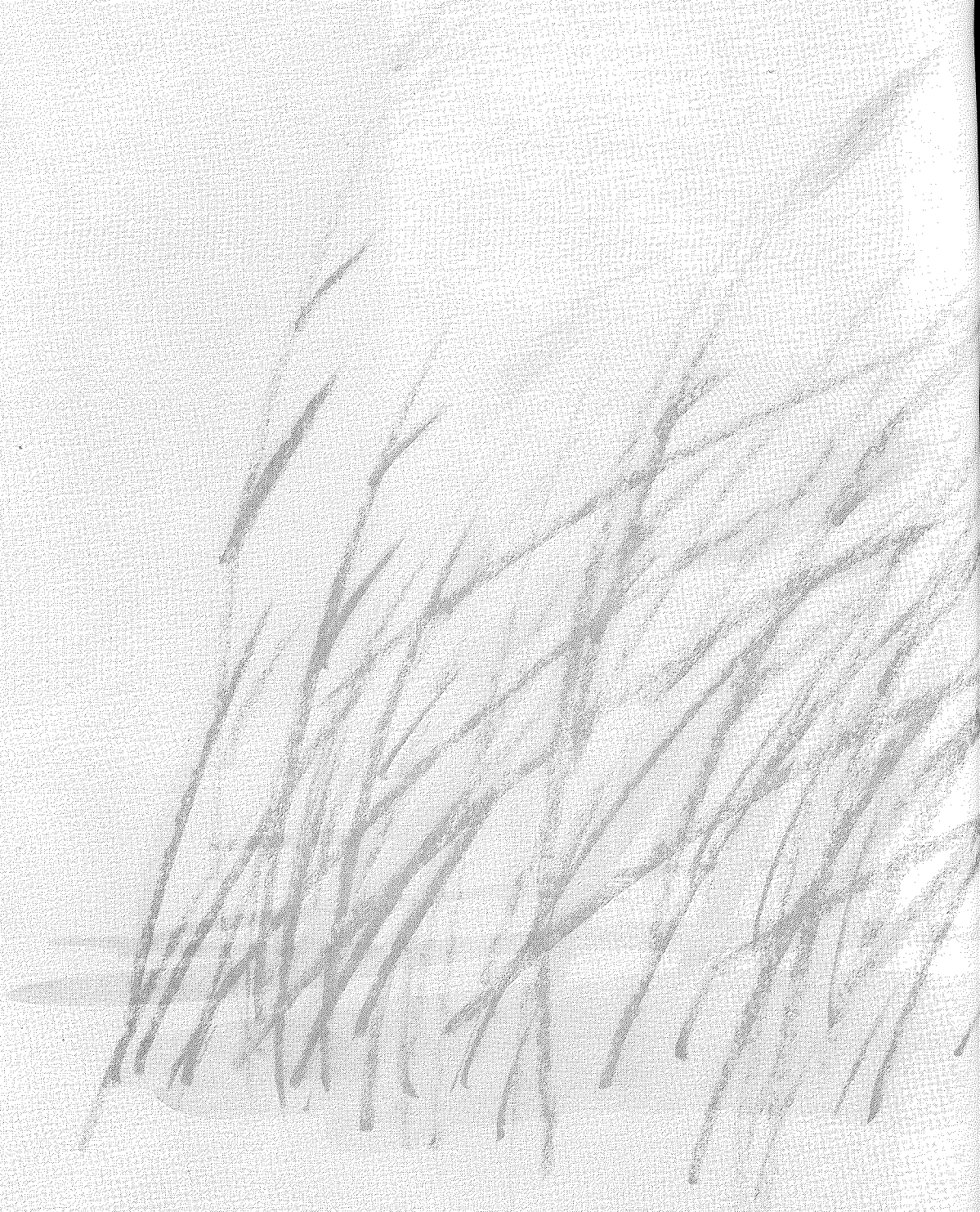
PJ

Vanha separaattori

Löytömäen emäntä Iida Räsänen museossaan.

armoruoho

vuosi sitten
minä sitruunamelissan
istutin —
sitä hoivasin
kiikin ja kastelin
sen armoruohoksi arvelin —
aina kun
lehtiä kosketin
minä toiset
ja itseni armahdin —
talven jälkeen
sen juurilta muokkasin
multasin —
tuli kylmä
tuli sade —
nyt turhaan etsiskelen
ovat nokkoset peittäneet sen

toukokuussa 1990
Elina Junkkari

alkukesän yön vaihtuessa aamuksi
istun mökkimme parvekkeella
vanhassa korituolissa
taas kerran kysellen
vastausta saamatta —
tuvan takassa hiipuu
nuotio
illan viileyteen
virittämäni
sen lämmössä nukkuu
pojanpoikani

järveltä tuulee —
tunnen siinä
suopursujen kukinnan
ja aaltojen loiskeen
kuulen rantapuiston
vilkaasta
visertelystä
on monta reviiä peipposilla

tuossako tuulessa vastaus
loiskeissa lohdutus
viserryksessä viisaus
vaiko pursujen pistävässä tuoksussa
huoli ja katkeruus
kun vapautesi
vastuuseen vaihtuu —
voimia nuoruuteesi kooten
lapsen untasi
poikani nuku

kesäkuussa 1990
Elina Junkkari

kuljen syksyssä
luonnon ja omassani —
astelen yli
vaahteranlehtikasan
kahisevan
keltaisen
syysiloisen —
huomaan rupattelevani —
minä höppänä
porpatustani porpatan
lehdille puhelen —
iloiset terveiset
niiltä saan
kaikille
toisille
hupakoille
vietäväksi

Elina Junkkari

Kansanperinteen tallentaja Juho Turunen

Tuusniemeläinen Juho Turunen (1901–1985) tallenti eläessään paljon kansanperinnettä. Usein soittotaitoinen Juho sai kuulla Tuusniemen pelimannien soittavan häneltä kuultua kansanmusiikkia.

Juho lauloi myös mielellään ja osasikin pitkiä piirileikkilauluja, joita hän myös mielellään vielä 75 vuotiaana kirjoitteli muistiin ja lähetti niitä tervehdyksinä ystävilleen. Tällaisesta tervehdyksestä löytyi Pula-ajan laulu, josta olkoon 79 vuotiaan Juhon käsialanäyte.

Juho sai Tuusniemen pelimanneilta lahjaksi mandoliinin, jonka kieliä näppäillen hän muisteli vanhoja polkkia, rimppoja ja jenkköjä. Näitä nauhoitettiin ja seurakunnan kanttori kirjoitteli nuottiviivastolle ja niinpä pelimannien ohjelmistossa on Juholta tallennettua esim. Rossin polkka ja Renki-Heikin jenkka.

Turunen lähetti sanomalehdille muistelmiaan julkaistavaksi ja talletti sitten kaikki lehtileikkeet, joissa hänen juttujaan oli. Tuusniemen kirjaston kotiseutukokoelmissa on Juho Turusen kansio, josta saamme tietoja entisaikojen työtaivoista, kylien elämästä ja vapaa-ajan vietosta. Olemme tähän koonneet kokoelmasta Turusen muistelmia muutamista ammatinharjoittajista:

2) Rauppatori aareä on kuin kiltti,
se muistuttaa kuin erämaata kylvähti.
Muicat sieltä markkita kiehuvaihat
vahan, tuskin siellon tarjota ei johtakkaan.

★★

Kampa-Mikko

Kampa-Mikko oli sukunimeltään Voutilainen, mutta häntä sanottiin Kampa-Mikoksi, koska hän teki eläinten sarvista kampoja. Ennen eläimet teurastettiin kotona ja Mikko tilasi sarvet. Hän hautoi niitä kiehuvasa vedessä ja halkaisi rautasahalla, pisti sitten puristimeen, jossa sarvet tulivat suoriksi.

Sitten hän pisti ne jälleen puristimeen ja teki rautasahalla kampaan piitä. Näitä Mikon kampoja meni hyvin kaupaksi ja tällä hommalla Mikko sai elatusensa. Mikko eleli Tuusniemen Kosulassa vielä tämän vuosisadan alkupuolella ja poikamiehenä kuoli.

Entisajan pelimannit

Täällä Tuusniemen monessa kylässä oli soittajia aika monta edellisellä vuosisadalla ja tämän vuosisadan alkupuolella. Etenkin Kosulassa oli monenlaisten pelien taitajaa. He soittivat kaksirivistä haitaria, huuliharpua, mandoliinia sekä viulua. Näistä viulunsoittajista isäni Olli Turunen sai opin Sipree Turuselta, edellisellä vuosisadalla eläneeltä viulunsoittajalta ja oli paras soittaja.

Minä opin isältä soittelemaan viulua ja mandoliinia nuorena ollessani. Nyt on herännyt soittointo monen kymmenen vuoden perästä täällä. Tuusniemen pelimanniyhtye on perustettu syksyllä 1973 ja sen vetäjänä on toiminut Toivo Räsänen Oravista. Minäkin innostuin 75 vuoden vanhana soittelemaan isältä opittuja vanhoja kappaleita sekä lauluja. Orkesterissa on kahdeksan soittajaa, joten hyvin ovat soittoasiat viireessä pitkästä ajasta Tuusniemellä.

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Suksi-Taavetti

Tämä Suksi-Taavetti oli Heiskanen sukunimeltään. Hän eleli edellisen vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alkupuolella Kosulassa. Hän oli hyvä suksien tekijä, se oli hänen toimeentulonsa lähde. Suksipuut hän hankki jo talvella ja laittoi ne katoksen alle kuivumaan. Hän ei ottanut oksaista puuta.

Hänen tekemiään suksia tilattiin ympäri Suomen. Niillä hiihti moni hiihtourheilija palkintoja. Hän teki suksia myös sellaisille, jotka toivat suksipuut mukanaan.

Niiden piti myös olla oksattomia. Nyt ei ole maaseudulla yhtään suksentekijää, valmiina sukset osteetaan.

Läkki-Kusti

Tämä Läkki-Kusti oli Poutiainen sukujaan, vaan Läkki-Kustiksi yleisesti kutsuttiin, koska hänen ammatin-
sa oli peltisepän ja tinurin työt. Hän eleli edellisen vuosisadan lopulla sekä tämän vuosisadan alkupuolella. Hän teki pellistä kaikenlaisia taloudessa tarvittavia esineitä sekä tinaili pannuja, kattiloita ja separaattorin osia.

Näitä töitä hän teki myös pitäjällä, minne hänet kutsuttiin. Kustilla oli aikoinaan ollut perhettäkin, vaan loppuikänsä hän asui yksikseen Tuusniemen Enonsalossa vuokralaisena — loisena. Tällä ammatilla hän elätti perheensäkin eikä muuta työtä tarvinnut tehdä.

Tinuri-Otto

Tämä tinuriksi kutsuttu Otto oli sukujaan Reinikainen. Hän eleli vielä tämän vuosisadan alkupuolella. Otolla oli muitakin harrastuksia. Hän soitteli kaksirivistä haitaria, vaan ammattisoittajaa ei hänestä tullut. Sitten kortilla povasi myös, mutta tinurin ammatti oli leipätyö, joten Otolla ei ollut vakinaista asuntoa, vaan hän kulki paikasta toiseen, tinaili kaikkia kuparisia pannuja, kattiloita sekä maitokoneen lautasia.

Näillä ammateilla hän elatuksensa hankki. Tuusniemen Kosula ja Levälahti olivat Oton olinpaikkoja, vaikka kävi hän joskus toisissakin kylissä.

Nikkari-Kalle

Tästä kertomuksesta on aikaa kymmeniä vuosia. Aikoinaan eleli Kosulassa Kalle Räsänen. Häntä sanottiin vaan Nikkari-Kalleksi. Hän oli hyvä puuseppä, teki paikkakunnalla puusta kaikkea mitä taloudessa tarvittiin. Kallella oli itsellä höyläpenkki sekä muut tarvittavat puusepänvehkeet. Hänet haettiin hevosella välineineen sinne missä tarvittiin.

Kalle teki ruumisarkkujakin, joten puuseppä tarvittiin silloin kun joku köyhempi kuoli. Varakkaammat hakivat arkun arkkuliikkeestä. Nyt ovat tämänkin ammatin harjoittajat häipyneet paikkakunnilta, muisot vain ovat jääneet vanhemmalle sukupolvelle.

Metsämäen

joulu

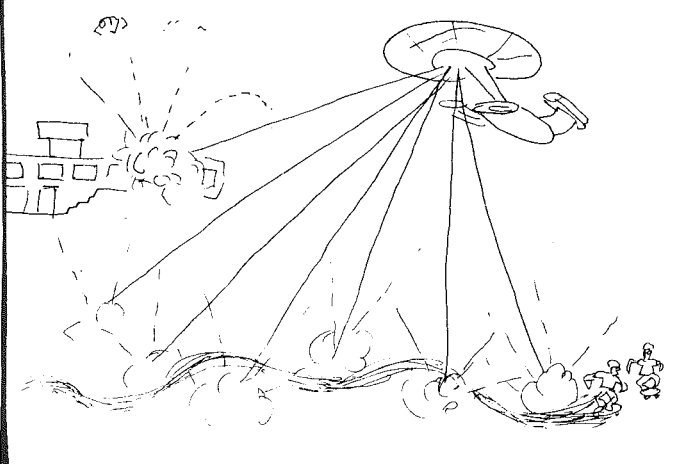
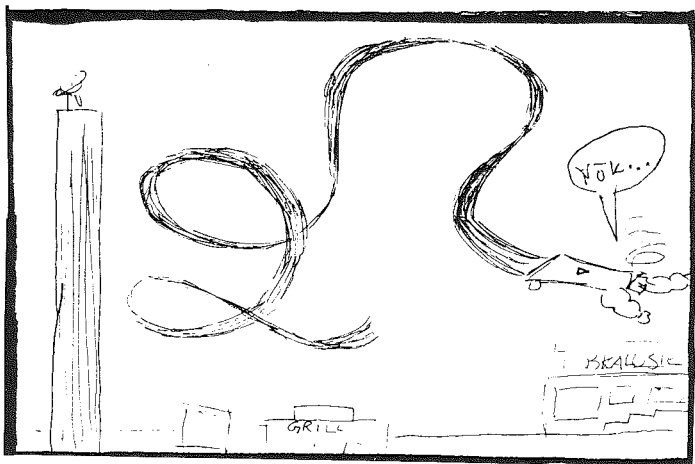
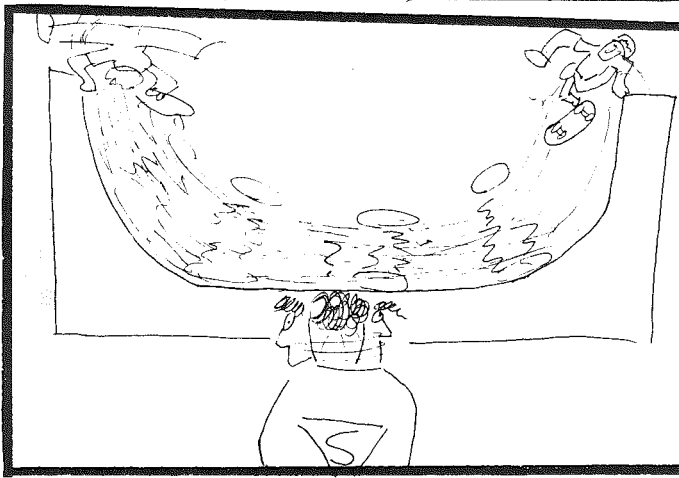
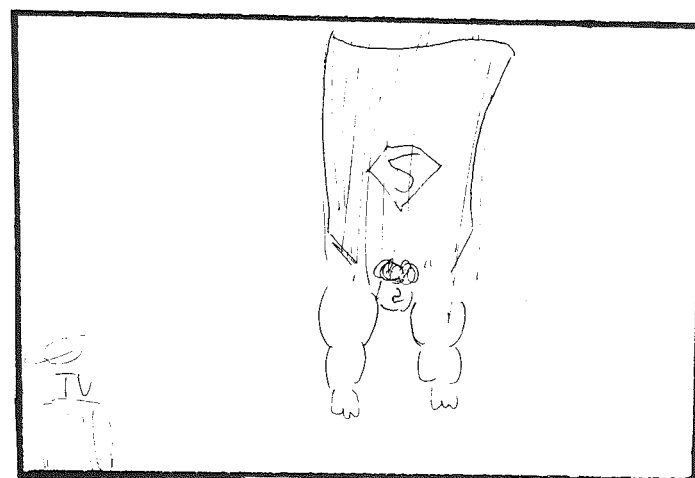
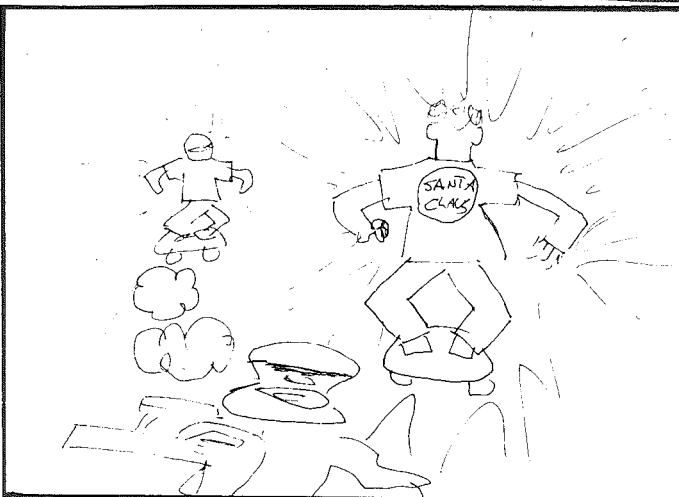
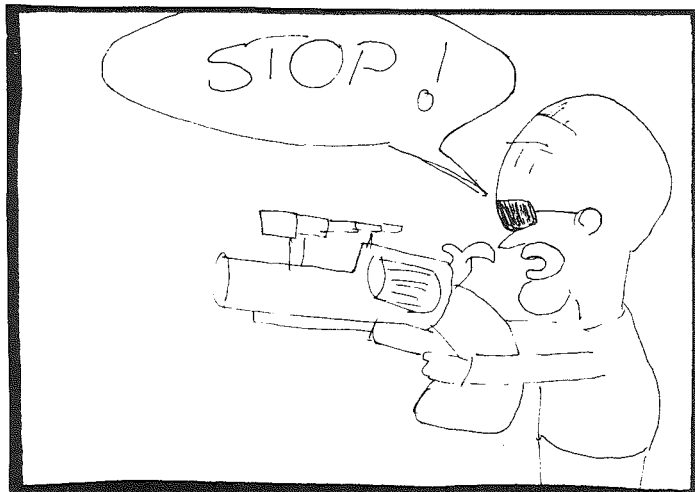
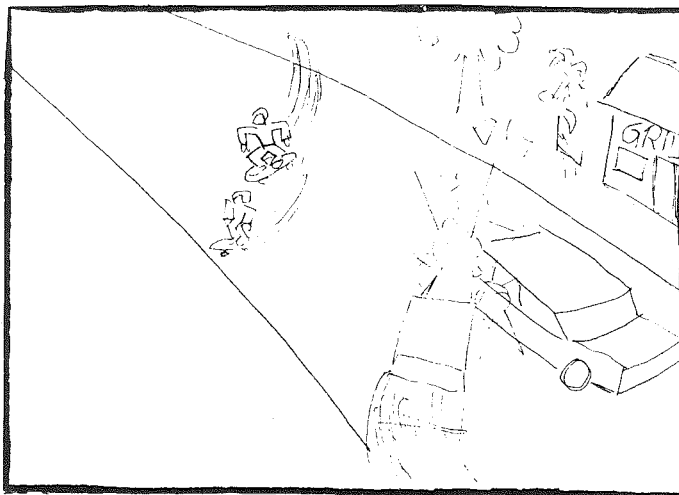
Metsämäki on koko aamun ollut
joulupuuhissa. Nellin on pitänyt
tuoda Metsämäen juhlatupaan
kämpyjä ja kuusenoksia. Kämpyä syödään
ja pistetään koristeiksi samoin kuu-
senoksia. Kaikki tuovat jotakin,
kunnes kaikki on valmista ja juhlat
alkavat. Karhu toivottaa kaikki
tervetulleiksi. Juhlisiin on kutsuttu:
Kärhuja, jäniksä, oravia, kettuja,
hirviä ja muita metsäeläimiä ja
kaikkein eniten jouluunottuja
Metsämäen joulu sujuu oikein hyvin.

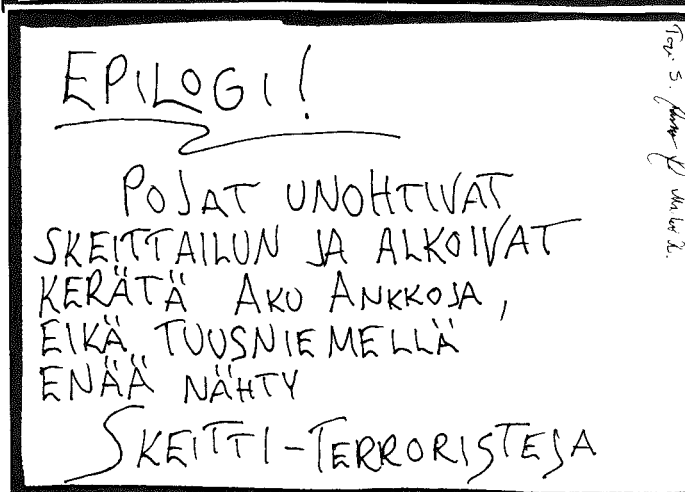
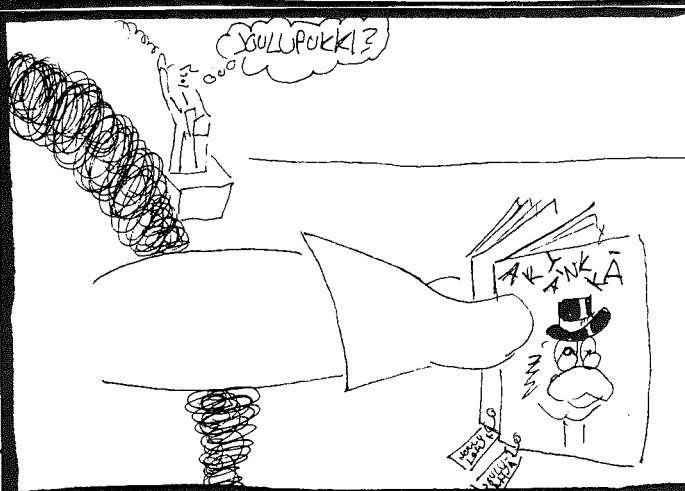
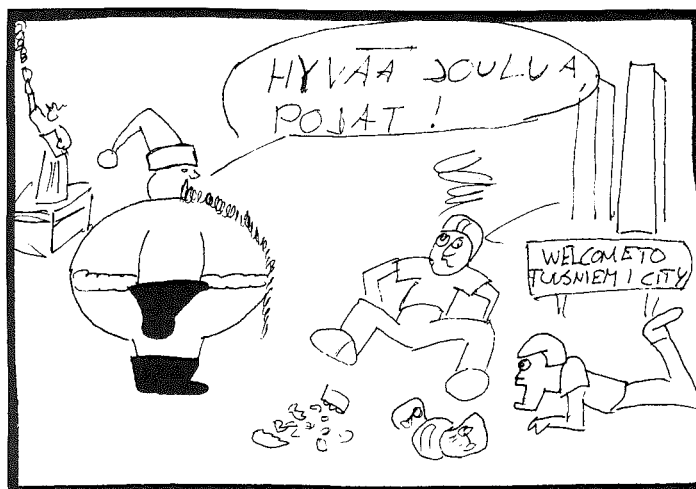
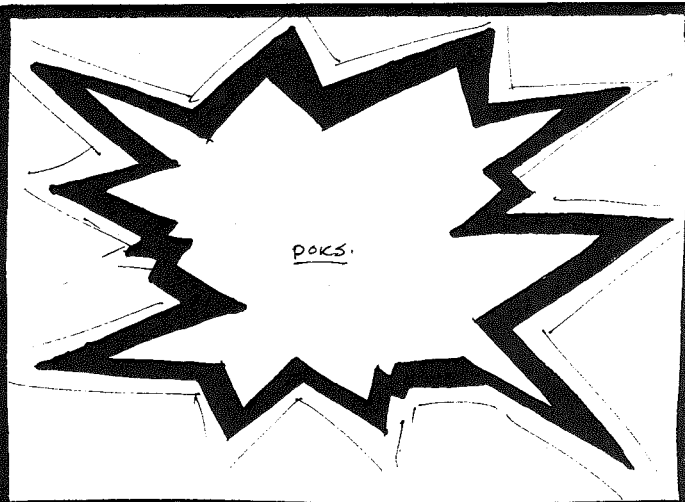
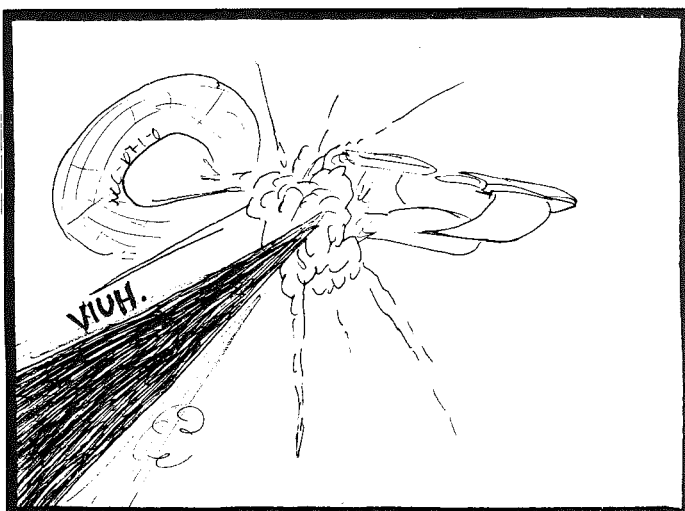
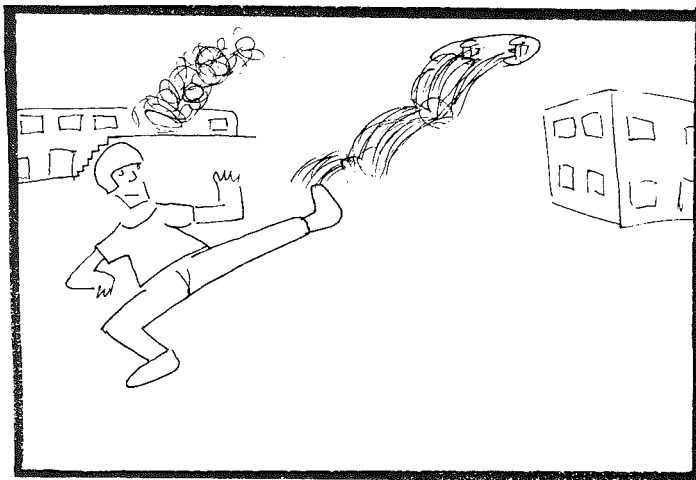
Riitta 2.LK

ANNA
NISSINEN 2.LK.

KOVAA PELIÄ TUUSNIEMELLÄ

*Leijonaperheet toivottavat
ystävillään, tuttavilleen ja naapureilleen
sekä toisilleen
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta*

*Antikainen Viljo ja Hilma
Auvinen Pekka ja Eija
Hakkarainen Olavi ja Kaarina
Holopainen Valto ja Tuula
Huhtinen Kalervo ja Taija
Härkönen Arvo ja Ulla
Junkkari Aimo ja Elina
Juutilainen Hannu ja Eeva-Liisa
Karvonen Mikko ja Seija
Kuivalainen Helge ja Sirkka
Kyllönen Jaakko ja Eeva
Lehto Olli ja Irene
Miettinen Olli ja Ritva
Mikkonen Pekka ja Ritva
Miskala Reino ja Maija
Nissinen Matti ja Pirjo
Pekkarinen Lassi ja Raija
Puustinen Kari ja Tuula
Pärnänen Väinö ja Kaija
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno
Räsänen Leo ja Anja
Räsänen Pauli
Savolainen Raimo ja Eeva
Siira Kauko ja Liisa
Smolander Teuvo ja Pirjo
Soininen Tauno ja Raili
Varis Ahti ja Leena
Vartiainen Lauri ja Katri
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä ilmoituksella tämän joululehden julkaisemista.

*Toivotamme ystävillemme ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Hallman Irma ja Seppo
Happonen Anna-Liisa ja Eino
Happonen Hilikka ja Lauri
Holopainen Aino Marjatta ja Timo
Hyvärinen Elsa
Hyvärinen Kaisa ja Esko
Juntunen Pirkko ja Esko
Korhonen Aino
Kähkönen Anja ja Martti*

MAATALOUSTUOTTAJAIN TUUSNIEMEN YHDISTYS

Naistoimikunta, Nuoret Tuottajat

*Perälä Saara ja Kari
Pohjolainen Raija ja Antti
Puurunen Ritva ja Toivo
Ronkainen Hilikka ja Teuvo
Siili Airi ja Unto
Smolander Hellin ja Aimo
Soininen Anja ja Mauno
Soininen Eila ja Tenho
Sollo Taina ja Seppo
Tirkkonen Eila ja Erkki
Tuunainen Eeva ja Erkki*

TUUSNIEMEN KULTTUURILAUTAKUNTA

TUUSNIEMEN NUORISOLAUTAKUNTA

TUUSNIEMEN SOTAVETERAANIT

*Vellonen Sirkka ja Armas
Väisänen Aune*

**Tervetuloa Tuusniemi-päiville
6.—14. 7. 1991**

Tuusniemi-päivät toimikunta

TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTAÄ

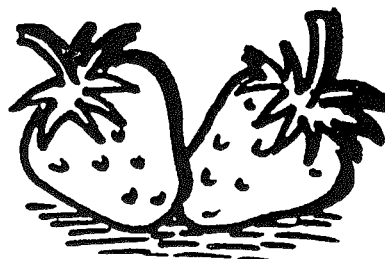
Joulun iloa

TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

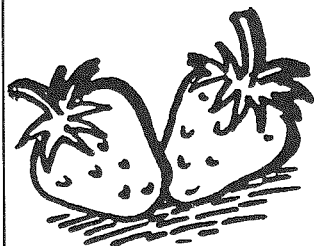
osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

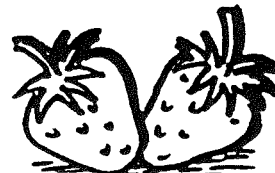
*"On järven aalto
jäätynyt"*

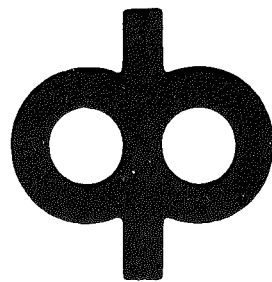
*Mutta kesä tulee ja
marjat kypsyy.
Tervetuloa marjaan!*

MARJANVILJELIJÄT ja
MALLU-PROJEKTI

TUUSNIEMELÄINEN
KYSY
PÄIVÄNTARJOUS
OSUUSPANKISTA

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

TUUSNIEMEN OSUUSPANKKI

PAAKKILAN KONEPAJA KY

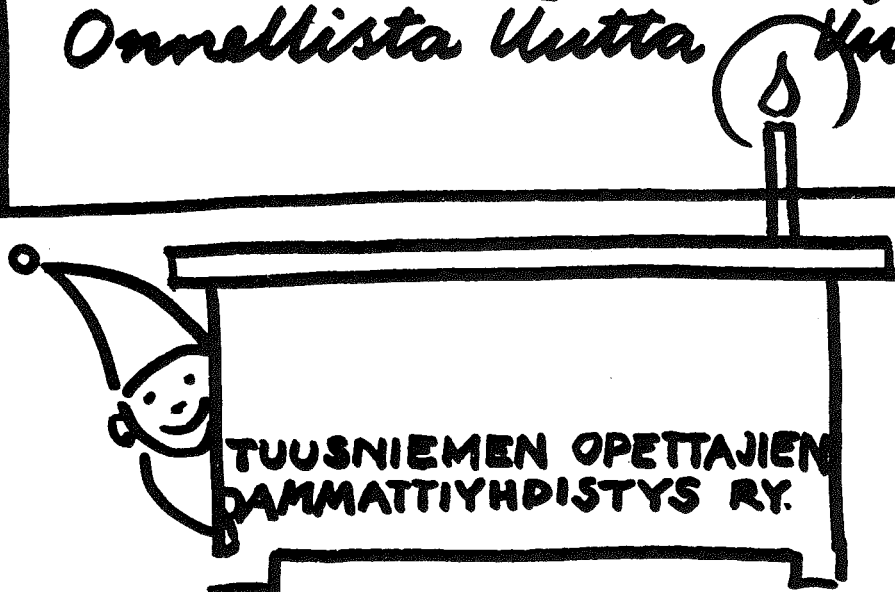
K. Huhtinen & K:nit

71240 PAAKKILA, puh. 971-754 211

matkapuhelin 949-374 423

telefax 754 224

*Toivotamme Sinulle
Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

Maksupalvelu hoitaa. Oikein ja ajallaan.

Säästä aikaa ja rahaa. Vältä näkemättä, jonossa seisomatta. Pankin aukioloajoista riippumatta. Anna Säästöpankin maksupalvelun hoitaa kaikki laskusi. Ja pääset tosi helpolla. Tule sopimaan maksupalvelusta jo tänään.

**POHJOIS-SAVON
SÄÄSTÖPANKKI**

TUUSNIEMI Puh. 741 033

RAUTA-MAATALOUSPALVELUT PAIKKAKUNNAN OMASTA LIIKKEESTÄ

— RAKENNUSTARVIKKEET	— MAATILATARVIKKEET
— TALOMYYNTI	— TRAKTORIT
— SISUSTUS	— MAATALOUSHONEET
— MAATALOUS	— REHUT, APULANNAT

varma valinta.

P. AUVINEN

TUUSNIEMI puh. 971-741 214

★ **PIRKKA** Joulun tuoksua ★

TAATUSTI LUOTETTAVA LAATU
TAATUSTI EDULLISET HINNAT

Pirkka-
leivinpaperi
38 cm x 15 m

890

Pirkka-
vehnäjauhot
2 kg

995

Pirkka-
rusinat 250 g

395

Pirkka-
leivonta-
margariini 500 g

995

Pirkka-
voitaikina
500 g

990

Pirkka-
leivinjauhe
100 g

490

Pirkka leipoo Joulun Iso joulukakku

250 g Pirkka-margariini
2 1/2 dl sokeria
4 munaa
5 dl Pirkka-vehnäjauhoja
2 tl Pirkka-leivinjauhetta
2 dl (227 g) punaisia kirsikoita
4 rkl kirsikkatölkkin lientä
1 dl Pirkka-rusinoita
100 g Pirkka-luumuja
100 g hasselpähkinöitä

Rouhi pähkinät, paloittelu kirsikat ja luumut. Sekoita leivinjauhe pieneen jauhomäärään. Erota jauhoista n. 1 dl ja jauhota sillä paloitellut kirsikat ja luumut sekä rusinat.

Vaahdota pehmeä rasva ja sokeri. Lisää munat yksitellen välillä hyvin sekoittaen. Lisää jauho- leivinjauheseos, loput jauhot, kirsikoiden liemi ja jauhotetut hedelmät. Sekoita taikina hyvin. Kaada se voideltuun, jauhotettuun rengasvuokaan (1,8 l). Paista 150-170°C:ssa n. 1 t 15 min. Kumoa kakku jäähtyneenä vuokaan. Säilytä kakkua jääkaapissa folioon käärittynä 1-2 viikkoa, jolloin kakku on parhaimmillaan.

A. AUVINEN KY

K-HALLI PIHLAJA

PUH. 741 204

Myymäläauto puh. 94040-75 204

TuusSport

Scorpio

TuusSport Scorpio 475
TuusSport Scorpio 420

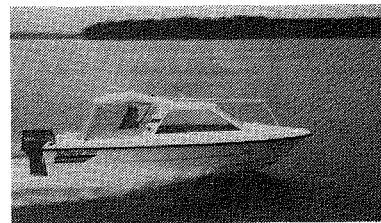
TuusSport Scorpio on yksikuorirakenteinen, vaativan veneilijän moottorivene, joka täyttää korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset. Vahvistetut törmäys- ja kulutuspinnat sallivat tavallista kovempaakin käsittelyä. Takana lukittava säilytystila, jonka 475-mallissa saa tilattaessa myös keskele. TuusSport Scorpio on uppoamaton. Takuu 1 v.

VALMISTUS JA MYYNTI:
TuusVene Ky

71200 Tuusniemi
Puh. (971) 741 601
TuusSport
Sun Runner
530 HT

Mallistossamme myös

- Enoski soutuveneet
- TuusSport
- Sun Fisher 505 kaksikuorinen uisteluvene

TEBOIL

TUUSNIEMI

Kiitämme kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

Nyky aikaista huoltamopalvelua.

Tervetuloa.

L. MIETTINEN KY

Puh. 741 005

TUUSPUU OY

Puh. 741 470

Tilaa ystävällesi
joululahjaksi
KOILLIS-SAVO.

KUORMA-AUTOKULJETUKSIA
Autoilija
REIJO HÄMÄLÄINEN

71200 Tuusniemi
puh. 741 840, autopuh. 949 273 960

Parturi-Kampaamo

Lissu

Op:n talo, puh. 741 816

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA UUDELLA VUODELLE*

**KYLÄKAUPPA
SIRKKA JA MATTI KOPONEN**
71260 JUURIKKAMÄKI

*Parturi-Kampaamo
Eila Lievonon*

Puh. (971) 741 770
Keskitie 11, 71200 Tuusniemi

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA VUODELLE 1991*

**K-kyläkauppa
JORMA KOKKARINEN**
KOSULA

PARTURI-KAMPAAMO

EEVA

Keskipiha 6, puh. 741 314

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

KOLMIKANTA, KOSULA
Puh. (971) 753 141

MENOSSA MUKANA

Valokuvausalan erikoisliike

TUUSFOTO

Tuusniemi p. (971) 741 256. Kaavi p. (971) 662 787.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**AUTOILIJA
REINO KULAJOKI**

71200 Tuusniemi, puh. 741 088
autopuh. 94040/71088

**TUUSNIEMEN
KUNTOUTUS KY**

71200 TUUSNIEMI
Puh (971) 741 756

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**AUTOILIJA
PENTTI KOPONEN**

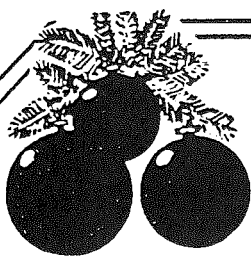
Puh. 741 498, autopuh. 949 374 265

Autoilija
TAUNO SOININEN
Sora- ym. kuljetuksia täysperävaunullisella
kuorma-autolla.

Puh. 741 277, autopuh. 949 372 278

**TUUSNIEMEN
LÄHIVAKUUTUSYHDISTYS**
Puh. (971) 741 921

Toivotamme kaikille asiakkaillemme,
liikeystävillemme ja yhteistyökumppaneillemme

**Rauhaistaa Joulua
ja Menestyksellistä Uutta Vuotta!**

*sähköllä
tulevaisuuteen*

POHJOIS-KARJALAN SÄHKÖ OY

**Koneurakoitsija
ESKO RÄSÄNEN**

Pelto-ojat • Metsäojat
Tienrakennus • Muut kaivutyöt
Puh. 751 252, autopuh. 949 373 575

TUUSNIEMEN TILITOIMISTO

VARPU KORHONEN
Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 741 157
Kirjanpidot ja tilinpäätökset,
veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.

Suoritamme maansiirtotöitä monipuolisella
kalustolla urakalla tai tuntityönä

TUUSNIEMEN RAIVAUS

Tuusniemi, puh. 741 114 ja 741 225
autoon 949 374 616

Toimitamme soraa, murskeita
ja ruokamultaa

TUUSNIEMEN SORA OY

Tuusniemi, puh. 741 114 ja 741 225
autoon 949 374 616

**Sorvaus- ja hitsauspalvelua
KONEKORJAUS & KONEISTUS
L. MIETTINEN KY**

Tuusniemi, puh. 741 888

TUUSNIEMEN ASIOIMISTO

K. Hakkarainen
Puh. 741 017
Perunkirjoitukset • Perinnönjaot •
Kauppakirjat • Muut asiakirjat.
Myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Suoritamme:

— vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

— saha- ja höylätavaroita
— esim. paneelit, listat ympäröhöylätyt

Valmistamme:

— ikkunat ja ovet mittatilaustyönä
— portaikot ja pirtinkalusteet

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

**PUUSEPÄNLIKE
TAUNO RÄSÄNEN KY**

71200 Tuusniemi, puh. 741 118

**SÄHÄKÄT
SÄHKÖISTÄÄ**

TUUS-SÄHKÖ KY

Tuusniemi
Puh. 971-741 077

Laadukasta rakentamista

- ★ RIVITALOT
- ★ OMAKOTITALOT
- ★ KESÄMÖKIT
- ★ MAATALOUS-
RAKENNUKSET

TUUSNIEMEN RAKENNUS OY

71200 TUUSNIEMI, PUH. 949 374 680

Paras kotiruokapaikka

RUOKA-KAHVIO NYKÄNEN

71200 TUUSNIEMI, PUH. (971) 741 488

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KAMPAAMO
PIRKKO PÄÄKKÖNEN**

Keskitie, Tuusniemi, puh. 741 051

Parturi-Kampaamo

PIRJO MIETTINEN

Os. Keskitie, puh. 741 790

TUUSNIEMEN APTEEKKI

Puhelin 741 228

LASKETTELURINNE TUUSMÄKI

- sopiva perhelasketteluun
- korkeusero 85 m, pituus 650 m
- hissi 1200 henkilöä/h
- valaistu latu

- SUKSIVUOKRAAMO
- KAHVIO
- HUOLTORAKENNUS

TUUSNIEMI PUH. (971) 741 976

TUUSNIEMEN FYSIKAALINEN HOITOLAITOS MOBILA KY

- hieronta, fysikaaliset hoidot
ja lääkintävoimistelu
- lääk.voim. Maija Kolari

Keskitie 14 (torin vieressä), puh. 741 802

KYSY KAUPPIAALTASI HERKULLISET TUOTTEEMME

**Piörosen
Leipomo ky**

PIIROSEN LEIPOMO

Myynti 741 212, 741 525.
Konttori 741 828.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI**

Aimo Poutiainen

71260 JUURIKKAMÄKI

Puh. auto 949 372 254, koti 752 153

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TAKSIAUTOILIJA

MATTI TASKINEN

71280 KOSULA, puh. (971) 753 112

autoon 949 373 432

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TAKSIAUTOILIJA

MARKKU SUNI

71280 KOSULA, puh. (971) 753 152

autoon 949 373 099

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TAKSIAUTOILIJA

ANTTI RÄSÄNEN

Tuusniemi, puh. (971) 759 151

Hauskaa Joulua

**TUUSNIEMEN KIINTEISTÖHOITO JA
ISÄNNÖINTI M. TOIVANEN KY**

Russellahdentie 10, puh. (971) 741 229, 949 375 314

Kellot, Korut,
Lahja- ja
Palkinto-
esineet
Edullisesti

**KELLO JA FOTO
K. KANTELL**

KAABI p. 662 150 TUUSNIEMI p. 741 093

Valokuvapalvelu,
Muoto-, Lapsi-,
Perhe-,
Hää-, Hauta-
jals- ym.
kuvat.
Passikuvat heti.

PAAKKILAN KYLÄKAUPPA

Puhelin 754 144

TERVETULOA OSTOKSILLE

**PIRKON KANGAS ja
TEKSTIILI**

Tuusniemi, puh. (971) 741 643
(Mantelin alakerta)

PALVELEMME:

ma—pe 9—17
la 9—13

TUUSNIEMEN PELTITYÖ

Puhelin 758 109

Rakennuspellitykset, vesikourut, tikkaat,
kiukaat, pihamaatelineet.

**TUUSNIEMEN
LÄHIVAKUUTUSYHDISTYS**

Puh. (971) 741 921

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TAKSIAUTOILIJA

VELI ANTIKAINEN

Poutilanmäki, puh. 721 633

autoon 949 273 990

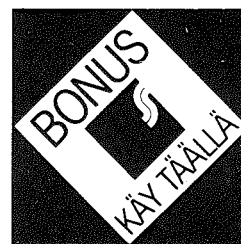
KVL

KUNTALAISEN PARHAAKSI

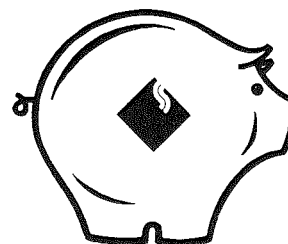
KUNNALLISVIRKAMIESLIITTO KVL -
KOMMUNALTJÄNSTEMANNFÖRBUNDET KTF r.y.

KOILLIS-SAVON VIRAN- JA
TOIMENHALTIJAT RY.

*Toivotamme
jäsenille perheineen
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Ilo omistaa!
ILO OMISTAA!

-MARKET- SIRPAKKA
TUUSNIEMI puh. elint. 741 418 tekst. 741 417 rauta 741 010

*Toivotamme asiakkaillemme
Iloista Joulua.
Samalla ilmoitamme, että meillä on
arkisin edullinen lounaspöytä.*

TERVETULOA

RAVINTOLA
TUUSHÖVI
PUH. 741 311

NOSTURIEN
NTK
TILAUSKESKUS
(971) 313 504

METSÄNOMISTAJA TUUSNIEMELLÄ!

— leimaus	— puukaupan avustus
— luovutusmittaus	— metsätalouden
— metsänviljely	suunnittelu
— metsänlannoitus	— taimikonhoito
— metsäalan koulutus ja neuvonta	— pystypuun karsinta

PALVELUKSESSASI

**TUUSNIEMEN
METSÄNHOITOYHDISTYS**
PL 9, 71201 TUUSNIEMI
Puh. (971) 741 142

*Kuluneesta vuodesta kiittäen
toivotamme
Rauhallista Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

TUUSNIEMEN LOMAKOTI
PIRJO ja MATTI

Rauhallista Joulua.

*Lämmin kiitos
kuluneesta vuodesta
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**Tuusniemen kirkonkylän
TAKSIAUTOILIJAT**

**SAVOLAINEN
KIRJAKAUPPA**

KESKITIE 10, PUH. 742 042

**KIRJAT, KONTTORI- JA
ASKARTELUTARVIKKEET**

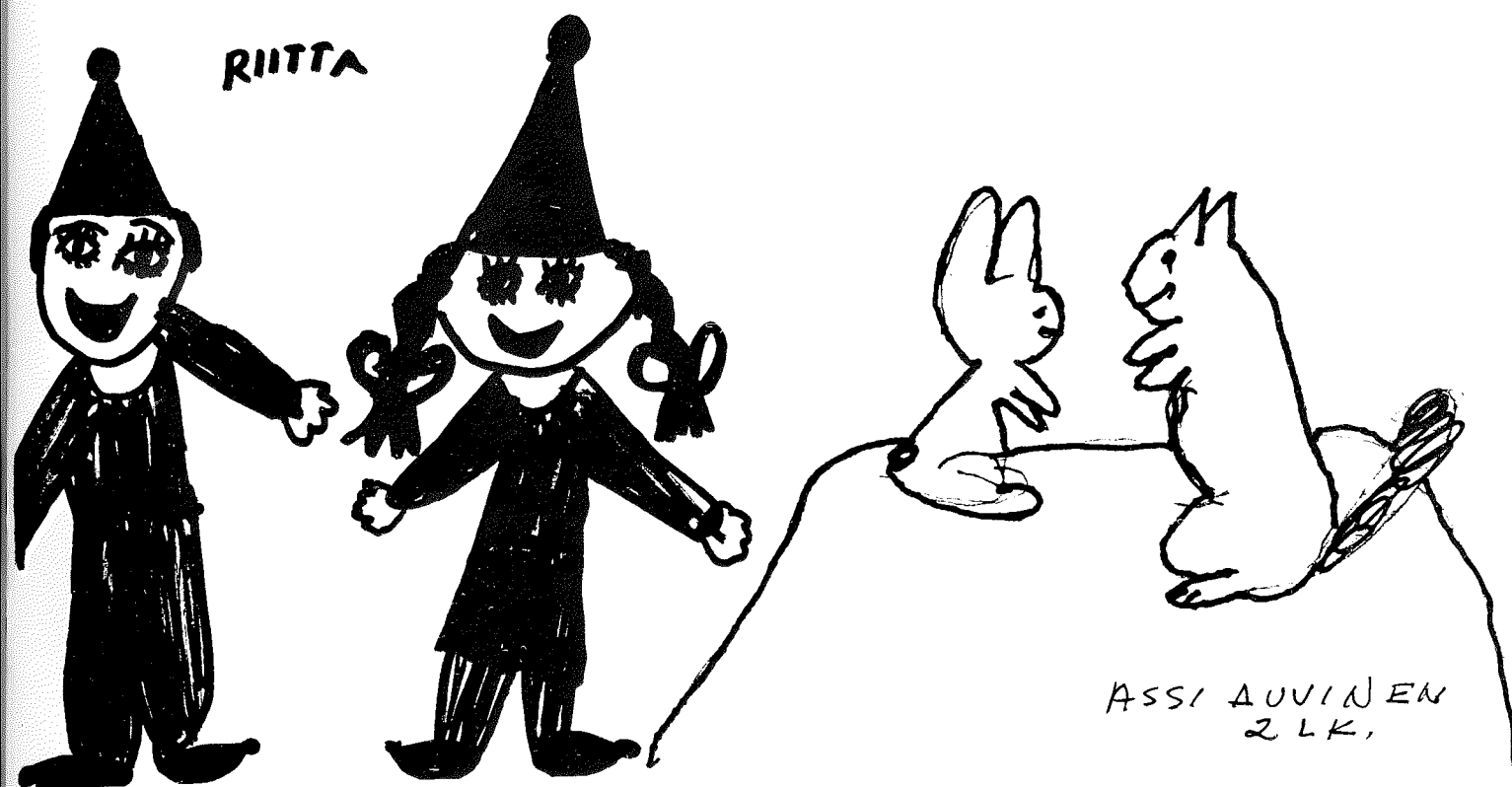
Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 1991

Kiitämme kuluneesta vuodesta

**Kosulan Talouskauppa
Pirkko ja Paavo Savolainen**

MINNA ANTIKAINEN
2. lk.

20 mk